

**Kadernota
2025
Versie Raad
28 mei 2024**

Inhoudsopgave

<i>Voorwoord</i>	3
<i>1 Prognose financiële ontwikkeling 2025–2028</i>	5
1.1 Opbouw deel 1 Uitgangspunten en (autonome) ontwikkelingen	5
1.2 Financiële kaders	5
1.3 Uitgangspunten College m.b.t. opmaak en inrichting begroting	5
1.4 Financieel economische ontwikkelingen Rijk	7
1.5 Prognose financiële ontwikkeling begroting 2024 en meerjarenraming 2025–2027	10
1.6 Ontwikkeling algemene uitkering	11
1.7 Begrotingsbrief Provincie	18
1.8 Overige (autonome) ontwikkelingen	18
1.9 Totaal raming autonome ontwikkelingen	32
<i>2 Financiële risico's en reservepositie</i>	34
2.1 Risico's en weerstandsbehoefte	34
2.2 Actuele prognose stand van de algemene reserve	35
2.3 Prognose meerjarige weerstandsratio	35
<i>3 Overzichtstabellen met advies College</i>	37
3.1 Overzichtstabel ruimtevragen raadsfracties	37
3.2 Overzichtstabel ruimtevragen college	38
3.3 Overzichtstabel ruimtevragen investeringen College en Raad	39
3.4 Overzichtstabel ruimtecreaties exploitatie college	40
3.5 Samenvatting financieel	41
3.6 Advies	41
<i>4 Proces</i>	42

Bijlagen: Beleidsalternatievenplan (BAP)

<i>Bijlage 1</i>	<i>Diverse autonome ontwikkelingen</i>
<i>Bijlage 2</i>	<i>Ruimtevragen exploitatie Raadsfracties (RVR)</i>
<i>Bijlage 3</i>	<i>Ruimtevragen exploitatie College (RVC)</i>
<i>Bijlage 4</i>	<i>Niet gebruikt</i>
<i>Bijlage 5</i>	<i>Ruimtecreaties</i>
<i>Bijlage 6</i>	<i>Niet gebruikt</i>
<i>Bijlage 7</i>	<i>Ruimtevragen investeringen College (RVCi)</i>
<i>Bijlage 8</i>	<i>Ruimtevragen investeringen Raadsfracties (RVRI)</i>
<i>Bijlage 6</i>	<i>Risico's</i>

Voorwoord

Doel van deze kadernota is het schetsen van het actuele financiële meerjarenperspectief 2025-2028 aan de hand van een inventarisatie van de grotere autonome ontwikkelingen in samenhang met de (meerjarige) majeure financiële risico's. Daarnaast leggen wij de raad de opgehaalde ruimte vragende en mogelijk ruimte creërende beleidsalternatieven voor. De raad voert voor zover nu al mogelijk en zinvol het richtingendebat met betrekking tot het wel of (nog) niet opnemen van deze alternatieven in de begroting in de context van het geschetste meerjarenperspectief en het adviesvoorstel van het college.

In deel 1 van de kadernota 2025 inventariseren we alle autonome ontwikkelingen waaronder de verwachte economische ontwikkelingen in Nederland, de ontwikkeling van de algemene uitkering (accres), de Landgraafse salarisontwikkelingen, de meerjarige effecten van alle begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen, het sociaal domein en als laatste de diverse overige autonome ontwikkelingen die niet in het hoofddocument worden toegelicht maar waarvoor een aparte AO kaart ter toelichting is gevoegd in de bijlage. Dit met als doel een geactualiseerde maar vooralsnog voorlopige prognose te geven van het meerjarige begrotingssaldo 2025-2028.

In deel 2 totaliseren we de financiële ramingsrisico's die we in deel I separaat hebben toegelicht of in de aparte risicokaarten die zijn opgenomen in de bijlage. We zetten de resterende som van deze risico's als totale weerstandsbehoefte af tegen de stand van de algemene reserve. Daarmee kunnen we beoordelen of het verwachte weerstandsvermogen groot genoeg is om eventueel opkomende risico's in 2025 op te kunnen vangen. Tevens kunnen we aan de hand van die ratio beoordelen of er ruimte is voor incidentele dekking van een of meerdere ruimtevragen.

In deel 3 Presenteren we de totaaloverzichten van alle geïnventariseerde ruimtevragen en –creaties. De toelichting op iedere regel in deze overzichtstabellen kunt u teruglezen in de losse ruimtevraag en ruimtecreatie kaarten in de bijlagen. Aan het eind van deel 3 doen we een adviesvoorstel aan de raad als input voor het door de raad te voeren richtingendebat.

Deel 4 bevat zoals te doen gebruikelijk in onze kadernota de processtappen en mijlpalen om te komen van kadernota 2025 tot begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028.

In de bijlagen zitten de losse kaarten voor de autonome ontwikkelingen, de ruimtevragen, de ruimtecreaties en de risico's.

Deel 1
Uitgangspunten
Autonome ontwikkelingen
en prognose
meerjarensaldo
exclusief ruimtevragen, ruimtecreaties of risico's

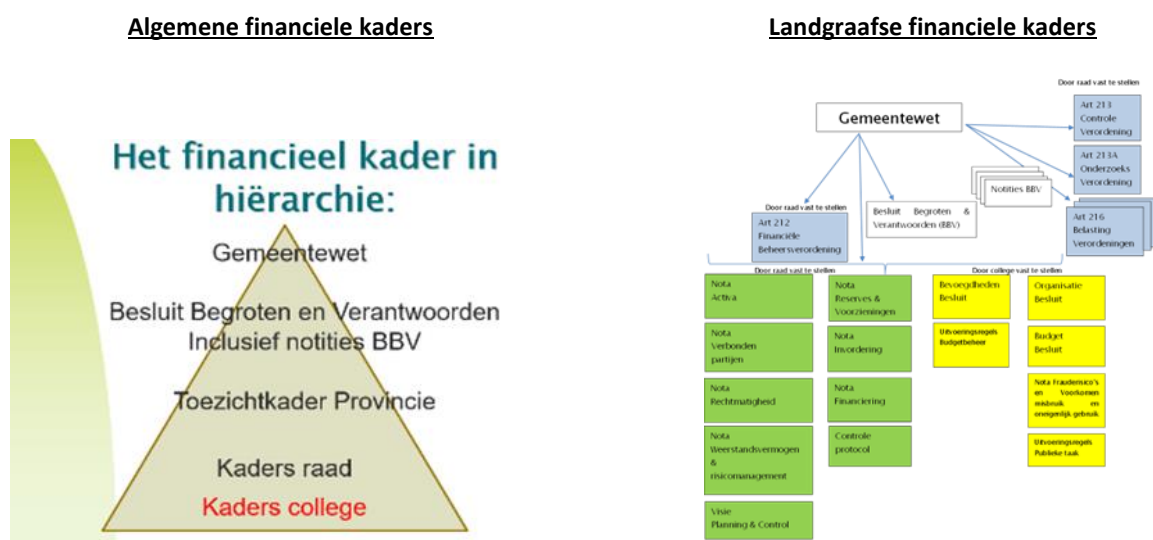
1 Prognose financiële ontwikkeling 2025-2028

1.1 Opbouw deel 1 Uitgangspunten en (autonome) ontwikkelingen

In dit deel I presenteren wij u de belangrijkste uitgangspunten en (autonome) ontwikkelingen die van invloed zijn op de financiële positie van de gemeente. We baseren ons hierbij op externe publicaties zoals het Centraal economisch Plan 2024, de Voorjaarsnota, de Begrotingscirculaire van de provincie en natuurlijk onze eigen calculaties o.b.v. aannames en inschattingen. We eindigen dit deel met een voorlopige prognose van het saldo 2025 en de meerjarensaldi 2026-2028. In de begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 die we najaar 2024 aan u aanbieden actualiseren we deze prognose.

1.2 Financiële kaders

De kaders t.b.v. de inrichting en besluitvorming over de begroting zijn opgenomen in de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht, het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), de notities van de commissie BBV, het provinciaal Gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK 2020 'kwestie van evenwicht', de handleiding structurele en incidentele baten en lasten van de provincie, de jaarlijkse begrotingsbrief van de provincie en de door uw raad vastgestelde financieel kaderstellende documenten van de gemeente Landgraaf.

Figuur 1 De financiële kaders

1.3 Uitgangspunten College m.b.t. opmaak en inrichting begroting

We stellen de raad voor de volgende interne uitgangspunten te hanteren voor de nieuw op te stellen begroting 2025:

- Het begrotingsboekwerk wordt in twee delen opgeknipt. Een deel 1 Beleidsbegroting bestaande uit ons H1 en H2 en een deel 2 Financiële begroting bestaande uit H3 en de bijlagen.
- Hoofdstuk 1 van de begroting geeft de raad inzicht in de financiële stand van zaken en de verwachte financiële ontwikkeling. We nemen de raad mee van de begroting 2024 en via deze kadernota tot aan de ontwerpbegroting 2025. We geven exact aan hoe de vastgestelde kadernota 2025 is verwerkt en ook welke eventuele aanpassingen noodgedwongen zijn gedaan.
- Hoofdstuk 2 bevat de beleidsbegroting bestaande uit de programma's en de paragrafen;
- De programmatekst valt uiteen in een deel staand beleid en een deel nieuw beleid.
 - Het staande beleid is het beleid waar de raad al eerder ja tegen heeft gezegd inbegrepen de medebewindstaken. Die middelen zaten en zitten nog steeds in de begroting. Wel kunnen er autonome bijramingen (AO) nodig zijn. De omvang van dit tekstdeel is begrensd en de programmateksten zullen jaarlijks slechts geactualiseerd dienen te worden. Beleid dat vorig jaar nieuw was maar ook komend jaar 2025 nog financieel gedekt is behoort dit jaar tot het staande beleid.
 - Nieuw beleid is het beleid dat wijzigd t.o.v. de voorgaande begroting. Dat kunnen tussentijds vastgestelde raadsvoorstellen zijn maar ook ruimtevragen die door de raad bij de behandeling van de kadernota zijn geprioriteerd als op te nemen in de begroting.

- Een begroting is een inschatting van de toekomstige baten en lasten. Daar zitten dus altijd onzekerheden in. We willen voorkomen dat er telkens op een worst case scenario wordt geraamd. Daarmee blazen we de begroting onnodig op en begrenzen we feitelijk het budgetrecht van de raad. Daar waar er substantiële onzekerheden zitten in de ramingen maken we daarom gebruik van risicokaarten. Die ramingsrisico's worden opgenomen en toegelicht in de 4e W-vraag van de begroting;
- De verplichte financiële kengetallen inbegrepen de meerjarige weerstandsratio worden opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risico's.
- Hoofdstuk 3 is volledig financieel technisch van aard en bevat alle verplichte tabellen en overzichten die de provincie nodig heeft om de begroting te kunnen toetsen.
- De programma-indeling zal niet wijzigen. We houden die zoals altijd gedurende een raadsperiode stabiel.
- Naast de verplichte paragrafen nemen we de volgende niet verplichte paragrafen op:
 - o Duurzaamheid
 - o Omgevingswet
 - o Vluchtelingen (Oekraïne) en statushouders
 - o Rechtmatigheid (i.p.v. subparagraaf in de paragraaf bedrijfsvoering)
- In de bijlagen nemen we zoals te doen gebruikelijk op:
 - o Overzichtstabel programma's, taakvelden; producten;
 - o Ontwikkeling reserves en voorzieningen;
 - o Investeringsplan 2025;
 - o Baten en lasten per taakveld inbegrepen analyse;
 - o Opbouw algemene uitkering 2025-2028;
 - o Informatie verbonden partijen;
 - o Onderzoeksplan 213A 2015;
 - o Lijst met afkortingen;
 - o Lijst met definities indicatoren.

1.4 Financieel economische ontwikkelingen Rijk

Omdat de groei van de economie vroeg of laat via het gemeentefonds of andere Rijksuitkeringen doorwerkt in de gemeentelijke financiële huishouding starten we met een samenvatting van de economische prognose van het Centraal Economisch Plan 2024 (CEP 2024) dat jaarlijks wordt opgesteld door het Centraal Planbureau. Deze prognose is natuurlijk slechts een momentopname vroeg in het jaar waardoor de prognoses wellicht al weer deels achterhaald kunnen zijn. Vervolgens lichten we de ontwikkeling van de algemene uitkering toe aan de hand van de medio april ontvangen Rijksvoorjaarsnota 2024. Het Rijk houdt in haar voorjaarsnota rekening met het CEP. Pas sinds enkele jaren bevat de Voorjaarsnota ook een meerjarige vooruitblik van de Rijksbegroting. Omdat we de meicirculaire 2024 pas eind mei ontvangen presenteren we in deze Kadernota de te verwachten stijging of daling van de algemene uitkering (het accres) t.o.v. de actuele begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 aan de hand van de informatie uit deze Voorjaarsnota.

We lichten de belangrijkste punten uit de begrotingscirculaire van de provincie niet apart toe maar integreren de relevante informatie uit die circulaire in onze eigen toelichting op de verschillende autonome ontwikkelingen.

1.4.1 Ontwikkelingen Centraal economisch Plan 2024

Het Centraal Economisch Plan (CEP), dat jaarlijks wordt opgesteld door het Centraal Planbureau (CPB), heeft een belangrijke rol in het economische beleid en de planning in Nederland. Het omvat prognoses voor het bruto binnenlands product (bbp), werkloosheid, inflatie, investeringen en andere economische indicatoren. Voor ons als gemeente is van belang dat het CEP een overzicht biedt van de overheidsfinanciën, de inflatiecijfers en indices inclusief het begrotingstekort en de staatsschuld. Naast de korte termijn ramingen, bevat het CEP ook een verkenning van de budgettaire en economische ontwikkeling op de lange termijn (tot 2031). Het geeft ons als gemeente vooruitlopende op de voorjaarsnota en de meicirculaire een vroegtijdige eerste globale indicatie of er op de middellange termijn groei is te verwachten in de rijksuitkeringen aan de gemeenten of dat er eerder sprake is van ombuigingen en/of belastingverhogingen.

Het is natuurlijk ieder jaar opnieuw de vraag in welke mate een (demissionair) Kabinet met deze planningsinformatie rekening houdt en welke keuzes worden gemaakt. Dit jaar speelt extra mee dat we ten tijde van de opmaak van de Voorjaarsnota en mogelijk ook nog tijdens de opmaak van de meicirculaire te maken hebben met een demissionair kabinet. Het is derhalve verre van uitgesloten dat de nieuwe Rijksbegroting 2025 die op Prinsjesdag wordt gepresenteerd en die voor ons doorvertaald wordt in de septembercirculaire 2024 afwijkt van de meicirculaire 2024 en van invloed is op de prognoses in deze kadernota.

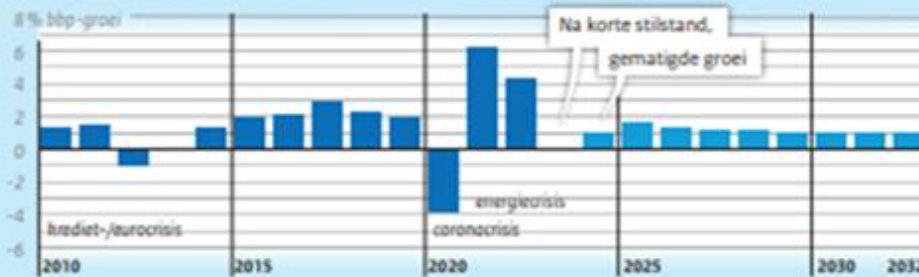
De Nederlandse economie keert terug naar een gematigd groeipad. De komende jaren normaliseert de economische groei, na een turbulente periode aldus het CPB. De economie groeide hard na de coronacrisis, wat leidde tot krapte op de arbeidsmarkt. De oorlog in Oekraïne ging gepaard met een energiecrisis en een forse stijging van voedselprijzen. Onder druk van de mondiaal opgelopen inflatie en de reactie daarop van centrale banken koelde de economie in 2023 wat af, maar de arbeidsmarkt bleef zeer krap. Vanwege stijgende reële lonen en omdat de overheid expansief beleid blijft voeren, is de verwachting dat de bbp-groei in 2024 en 2025 weer aantrekt, met respectievelijk 1,1 en 1,6%.

De koopkracht herstelt zich stevig dankzij de stijging van lonen en de daling van de inflatie. De inflatie (cpi) daalt naar verwachting naar 2,9% in 2024, terwijl de lonen met 6% doorstijgen. In 2025 groeit de koopkracht niet verder. Hierdoor komt de koopkracht in 2025 weer bijna uit op het niveau van 2021, vóór de koopkrachtklap van 2022 en 2023. Dat geldt niet voor alle inkomensgroepen: voor lagere inkomens is het beeld over die periode gemiddeld gezien positief, voor hogere inkomensgroepen zien we een daling. Persoonlijke omstandigheden, zoals een slecht geïsoleerde woning, kunnen ertoe leiden dat het koopkrachtplaatje anders uitvalt dan voor het gemiddelde huishouden in een inkomensgroep.

Gericht beleid heeft de armoede structureel doen dalen. In 2024 daalt het percentage personen in armoede van 4,8% in 2023 naar 4,7%. In 2021 was dit percentage nog 6,1%. De armoede loopt in 2025 en de jaren daarna weer wat op, omdat het inkomen op bijstandsniveau niet meestijgt met de welvaart. De armoede blijft op een permanent lager niveau omdat het kabinet verschillende structurele maatregelen heeft genomen om de armoede te verlagen. Het gaat dan om zaken als de verhoging van zowel het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen, als ook het kindgebonden budget en de huurtoeslag. Navolgend figuur met indicatoren vat de prognose uit het CEP 2024 samen.

Centraal Economisch Plan 2024

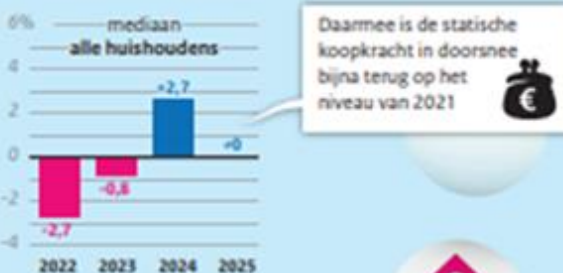
1 Na wat onrustige jaren keren we terug naar een gematigd groeipad

2 Door hogere lonen, dalende inflatie...

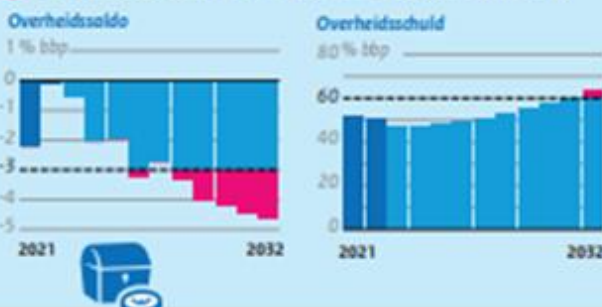
3 ... en beleid stijgt de koopkracht in 2024 na twee jaren van daling

4 Vergeleken met 2021 is het koopkrachtbeeld in 2025 voor lagere inkomens positief. Bij hogere inkomensgroepen zien we een afname

5 Een koerscorrectie is nodig voor de overheidsfinanciën

6 Schaarste vraagt om keuzes bij veelheid aan maatschappelijke uitdagingen

Niet alles kan en zeker niet tegelijk

Figuur 2 CEP 2024

Er is een koerswijziging nodig ten aanzien van de overheidsfinanciën. Het EMU-saldo is ondanks het expansieve beleid van de afgelopen jaren, de afgelopen twee jaar op een gematigd tekort uitgekomen. Dat de overheidsfinanciën niet verder uit het lood zijn geslagen, is te danken aan hoogconjunctuur, onderuitputting en incidentele inkomstenmeevallers. Als gevolg van het nog steeds expansieve beleid van het huidige demissionaire kabinet, zal het tekort al op de korte termijn sterk verslechteren. De uitgaven lopen bijvoorbeeld op binnen de begrotingsfondsen (klimaat-, transitie- en groeifonds),

maar ook door toenemende uitgaven aan sociale zekerheid en zorg, asiel en defensie. Daarnaast lopen ook de rente-uitgaven op en neemt de geraamde onderuitputting op de middellange termijn af, waardoor het saldo verder verslechtert. Als gevolg hiervan verwacht het CPB dat het tekort vanaf 2028 niet meer binnen de 3%-norm vanuit de Europese begrotingsregels blijft. Het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte om met een saldoverbetering van 17 miljard euro een veilige marge te houden tot de 3%-norm om ad-hoc bezuinigingen te voorkomen, blijft daarmee onverkort actueel.

Daarbij is het goed te bedenken dat niet alles kan, en zeker niet tegelijk. De economische groei blijft op de middellange termijn gematigd, en er zijn duidelijke restricties op de arbeidsmarkt, in de overheidsfinanciën, en op het gebied van ruimte en milieu. Ten aanzien van de diverse uitdagingen op de middellange termijn (zoals bijvoorbeeld onderwijskwaliteit, woningbouw, energietransitie, toenemende zorgvraag) zijn scherpe keuzes daarom noodzakelijk. Door financiële middelen gericht in te zetten, **en op andere vlakken juist om te buigen of belastingen te verhogen**, kan de herverdeling plaatsvinden die nodig is om maatschappelijke doelen te realiseren. Daarbij is het goed te beseffen dat naast de aanwending van financiële middelen prijsprikkels en regulering ook geschikt kunnen zijn om de maatschappelijke doelen te behalen. Onderstaand enkele relevante meerjarige kerngegevens uit het Centraal Economisch Plan over de periode 2022-2028 die een indicatieve prognose geven over de te verwachten ontwikkeling van de economie en de overheidsfinanciën. De gemiddelde gewogen index is de index waarmee wij als gemeente prijscompensatie ontvingen. De prijsindex bbp is de nieuwe index m.i.v. 2024.

Indices Bron CEP 2024 (Feb) in %	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Inflatie, nationale consumentenprijsindex (cpi)	10	3,8	2,9	2,8	2,4	2,3	2,3
Personen in armoede (niveau in %) (e,f)	4,7	4,8	4,7	4,9	5	5,2	5,4
Bruto binnenlands product (bbp ; economische groei)	4,3	0,1	1,1	1,6	1,4	1,2	1,1
Prijs bruto binnenlands product	5,5	7,7	4	2,3	2,6	2,6	2,5
<i>Loonvoet sector overheid (60%)</i>	6,7	5,7	6,4	4,4	3,8	4,8	4
<i>Netto materiele consumptie (20%)</i>	7,7	4,1	2,9	2,2	2,2	2,2	2,2
<i>Overheidsinvesteringen (20%)</i>	6,3	4,4	3	2	2,2	2,1	2,1
Gemiddelde gewogen (60/20/20) LPO index	6,8	5,1	5,1	3,5	3,2	3,7	3,3
EMU-saldo (i) in % bbp	-0,1	-0,6	-2,1	-2	-3,2	-2,8	-3,3
EMU-schuld (ultimo jaar) in % bbp	50,1	46,5	46,8	48,1	49,5	50,5	52,3

Tabel 1 Kerngegevens CEP 2024

1.5 Prognose financiële ontwikkeling begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

1.5.1 Formeel meerjarensaldo 2025-2027 op basis van begroting 2024.

Het startpunt voor de actualisering van de meerjarige prognose 2025-2028 is de meerjarige raming 2025-2027 die samen met de begroting 2024 door de raad najaar 2023 is vastgesteld.

Onderstaand het overzicht van het formele meerjarige begrotingssaldo¹ van Landgraaf zoals aan u gepresenteerd in het boekwerk van de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027².

(x € 1.000)

Formeel saldo Begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 na sluitend maken	2024	2025	2026	2027
Formeel saldo 2024-2027 Kadernota 2024 vóór sluitend maken	-683	-633	-624	-535
Aframen deel restant doorwerking stelpost loon- en prijscompensatie 2023 naar €400 duizend.	384	318	254	190
Verhogen voorschot BTW compensatiefonds van €200 duizend naar €350 duizend.	150	150	150	150
Mutaties stortingen (2024+2025) en onttrekkingen (2026+2027) algemene reserve	149	166	220	196
Totaal saldi	0	0	0	0

Tabel 2 Formeel saldo B2024 en meerjarenraming 2025-2027

Om de begroting na verwerking ruimtevragen uit de begroting sluitend te maken moesten we een deel van het restant van de doorwerkende grote stelpost loon- en prijscompensatie 2023³ aframen met €384 duizend tot een restant van €400 duizend. Tevens moesten we anticiperen op een wat grotere teruggave uit het BTW compensatiefonds per saldo wat minder storten in de algemene reserve over de meerjaren 2024-2027.

1.5.2 Structureel meerjarensaldo 2025-2027 op basis van begroting 2024

De toezichthouder toetst echter onze begroting niet aan het formele saldo maar aan het structurele saldo⁴. Daarin wordt immers duidelijk of de reëel geraamde structurele lasten minimaal afgedekt worden door de reëel geraamde structurele baten. Onderstaand het structurele saldo zoals geraamd in de begroting 2024.

(x €1000)

Structureel en reëel saldo begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027	2024	2025	2026	2027
Formeel meerjarensaldo begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027	0	0	0	0
eenmalige baten	15.262	3.833	3.750	3.962
eenmalige lasten	16.959	11.233	2.524	4.373
Structureel en reëel meerjarensaldo (x €1000)	1.697	7.400	-1.226	411

Tabel 3 Structureel saldo B2024 en meerjarenraming 2025-2027

Omdat de algemene uitkering ongeacht de meerjarige schommelingen in ieder jaar als structurele baat mag worden beschouwd – de bron Gemeentefonds is immers structureel - hadden we, althans op papier, een groot structureel overschot in 2024 en 2025⁵. Maar het enorme ravijn van 2025 naar 2026 was ook toen al wel duidelijk zichtbaar.

Tussen vaststellen van de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 in het najaar van 2023 en nu voorjaar 2024 zijn er nieuwe (autonome) ontwikkelingen die van invloed zijn op de raming van baten en lasten en dus op het te prognosticeren saldo 2025-2028. We lichten de belangrijkste (autonome) ontwikkelingen die van invloed zijn op de meerjarenprognose toe.

¹ Het formele begrotingssaldo is het saldo van incidentele en structurele baten en lasten inclusief stortingen en onttrekkingen aan de reserves.

² Dat boekwerk heet totdat de raad het vaststelt de ontwerp-begroting. Na vaststelling door de raad wordt het de primitieve begroting.

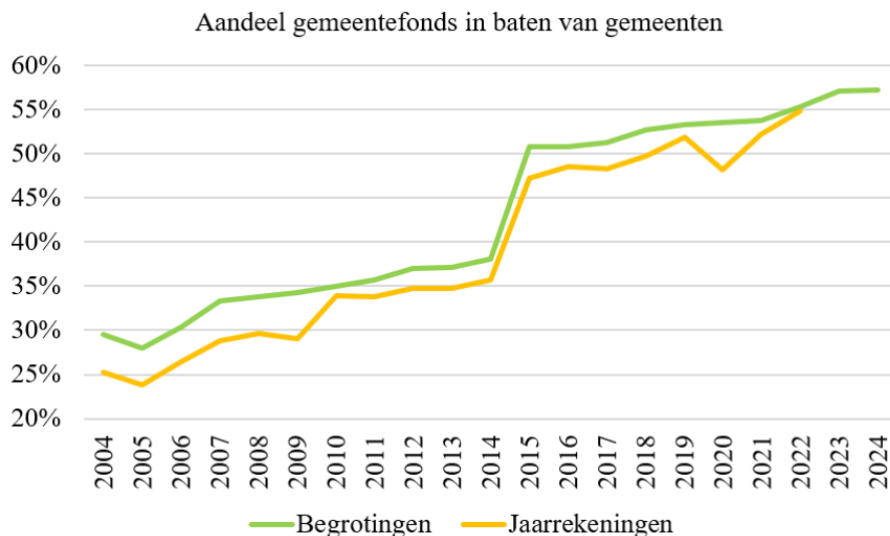
³ Die stelpost was in de B2023 €1 miljoen structureel

⁴ Het structurele begrotingssaldo is het saldo van alleen de structurele baten en lasten.

⁵ Dit is een overschot structureel omdat we het accres als structurele baat mogen beschouwen ondanks de enorme schommeling.

1.6 Ontwikkeling algemene uitkering

De algemene uitkering is met afstand de grootste inkomstenbron van een gemeente. In de begroting 2024 was de algemene uitkering voor Landgraaf bijna 70% van de baten⁶ van in totaal €140 mln. Dat is veel meer dan het landelijk gemiddelde in 2023 van 57,1%⁷. Dat aandeel is landelijk al 20 jaar aan het groeien.

Figuur 3 Trend ontwikkeling gemeentefonds als % van de baten.

Opvallend is wel dat de omvang van de ontvangen algemene uitkering in de jaarrekeningen bijna standaard lager is als de omvang in de begroting. Dat betekent voor gemeenten dus dat de begrote omvang standaard hoger is dan de daadwerkelijk definitief te ontvangen omvang. In de periode 2022-2025 zijn hier afwijkende afspraken over gemaakt. Daarover later meer.

Wijzigingen in de omvang van de te ontvangen algemene uitkering noemt men het **accres**. Meer of minder accres heeft dus direct invloed op de financiële huishouding van ons als gemeente, in het bijzonder op het saldo van baten en lasten. Is dat saldo positief dan is er ruimte ter dekking van de nieuwe autonome ontwikkelingen en afhankelijk van de omvang van dat saldo mogelijk ook ter dekking van nieuw beleid. Is dat saldo kleiner dan de som van de autonome ontwikkelingen dan zal er gezocht moeten worden naar oplossingen om dit saldo tekort te dekken. Het spreekt voor zich dat in dat geval er weinig en wellicht helemaal geen ruimte is voor nieuw beleid tenzij er bestaand beleid wordt omgebogen. Eenvoudig gezegd er zal ergens bezuinigd moeten worden om het autonome tekort te dichten of nieuwe zaken te kunnen bekostigen.

1.6.1 Systematiek Indexering algemene uitkering Rutte IV

Het accres bestaat uit een volumedeel en een prijsdeel. Het prijsdeel is nodig om de eventuele mutaties in de inflatie af te dekken. Het volumedeel is beschikbaar voor (nieuw) beleid met dien verstande dat een deel van het volumedeel in bepaalde gevallen onlosmakelijk verbonden is met autonome volume ontwikkelingen bij de dienstverlening van een gemeente. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een toename van het aantal aanvragen wmo door vergrijzing. Wijzigingen in de systematiek waarmee het volumedeel en het prijsdeel worden berekend hebben invloed op de hoogte van het accres.

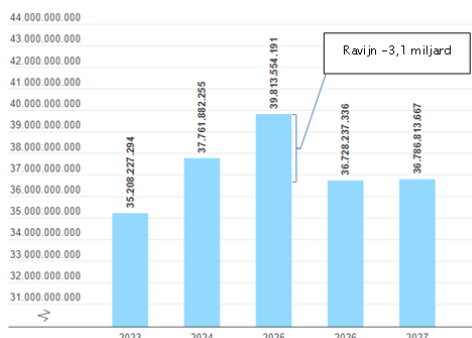
Indexering algemene uitkering vanaf Rutte IV

In de Startnota 2022 van het kabinet Rutte IV waren twee belangrijke wijzigingen in de bestaande indexering van de algemene uitkering van de fondsen toegelicht. Het volume accres werd tot dan toe gekoppeld aan de rijksuitgaven. De welbekende 'trap op trap af' systematiek. Voorjaar 2022 is met instemming van de VNG het enorm gestegen volumedeel van het accres voor de periode 2022-2025 vastgezet op basis van de stand van de Voorjaarsnota 2022. Daarmee verviel per direct het risico dat gemeenten in de toekomst geld terug zouden moeten betalen (trap af) bij minder werkelijke uitgaven van het Rijk. Wat geraamd was als extra volume zouden we met zekerheid ook krijgen!

⁶ Wij hebben geen parkeerbelastingen en krijgen relatief vanwege de sociaal maatschappelijke situatie meer geld dan gemiddeld uit het gemeentefonds.

⁷ Bron: Lias Info GEMEENTEFONDS STEEDS GROTER AANDEEL VAN INKOMSTEN 10/03/2024

De accresstanden voor de jaren 2022 t/m 2025 voor gemeenten zouden daarmee alleen nog wijzigen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. Achterliggende gedachte was dat dit gemeenten zekerheid zou bieden over hun inkomsten, zelfs als de uitgaven van het Rijk in de daadwerkelijke realisatie zouden achterblijven bij de ramingen hetgeen vanwege de

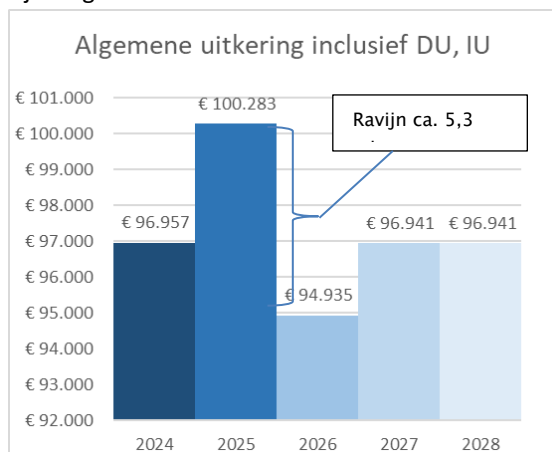

Figuur 4 Accres NL

krachte op de arbeidsmarkt en de enorme fondsen niet ondenkbeeldig was. Wel dus de enorm steile trap op over 2022-2025 maar niet meer het risico dat er trap af zou moeten worden terugbetaald als de Rijksuitgaven in enig jaar tegen zouden vallen. De accresstanden voor de jaren 2022 t/m 2025 voor gemeenten zouden daarmee nog slechts wijzigen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen.

Dat in het jaar 2026 de geraamde Rijksuitgaven veel lager zouden zijn en daarmee dan dus ook een groot negatief accres t.o.v. 2025 het gevolg zou zijn - **het zogenaamde ravijn** - was ook toen al bekend maar een zorg van latere jaren. Vanuit het Rijk is toen wel al geadviseerd de enorme volume accresen over de jaren 2023-2025⁸ te gebruiken voor het vormen van een financiële buffer om in 2026 het ravijn op te vangen⁹.

Een tweede belangrijke wijziging van het systeem betrof de afspraak dat **m.i.v. 2027** de fondsen v.w.b. **volume indexatie** niet langer via de bekende trap op trap af normeringssystematiek zouden worden geïndexeerd. De koppeling aan de rijksuitgaven zou daarmee dan definitief vervallen. In plaats daarvan zou voor wat betreft het **volumedeel** een koppeling

Figuur 5 Algemene uitkering Landgraaf B2024

worden gelegd naar de gemiddelde ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) van de afgelopen 8 jaar (T-9 t/m T-2).

De **indexatie van het loon- en prijsdeel** zou m.i.v. 2027 gekoppeld worden aan de prijsonwikkeling bruto binnenlands product (pbbp) van het lopende jaar. Dit zo was althans de gedachte zou de gemeenten zekerheid bieden over hun toekomstige inkomsten, zelfs als de uitgaven van het Rijk achter zouden blijven bij de ramingen. De prijsindex bbp zou m.i.v. 2027 de tot dan toe gebruikte gewogen lpo index, bestaande uit een gewogen gemiddelde van drie indices waaronder een 60% loonvoet overheid, vervangen.

Ook in Landgraaf zou met beide doorgevoerde wijzigingen van deze systematiek 2026 een ravijnjaar worden v.w.b. de te verwachten omvang van de algemene uitkering.

Wij hebben daarom al in de begroting 2023, rekening houdende met het ravijnjaar 2026, een substantieel deel van de vastgezette groei van de algemene uitkering meerjarig tot en met 2025 afgeraamd en in onze algemene reserve¹⁰ gestort. Reden waarom we u zowel in de begroting 2023 als in de begroting 2024 ondanks het grote ogenschijnlijke positieve accres in de begrotingscyclus 2023 en 2024 een relatief bescheiden ruimte voor nieuw beleid hebben kunnen presenteren.

1.6.2 Ontwikkeling algemene uitkering zoals opgenomen in de begroting 2024

De basis voor de raming van de geactualiseerde *ontwikkeling van de algemene uitkering* (accres) in de nieuwe begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 is de meerjarige raming 2025-2027 zoals we die in de begroting 2024 hebben opgenomen.

8

9 Bron: Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer van 11 juli 2022 over de Contourennota financieringssysteem medeoverheden

10 In de begroting 2023 is besloten over de periode 2023-2026 in totaal ca. 17,5 miljoen te storten in de algemene reserve. Bestaande o.a. uit de batige saldi 2023-2025 van in totaal €5,4 mln. , €3,6 mln. , €1,8 mln.

(x € 1000)					
Raming algemene uitkering begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027	2024	2025	2026	2027	2028
Begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 (AU meicirc 2023)	96.957	100.283	94.935	96.941	96.941

Tabel 4 Omvang Algemene uitkering B2024 en meerjarenraming 2025-2027 (meicirculaire 2023)

Als bron voor deze raming gebruikten wij zoals te doen gebruikelijk de meicirculaire van het lopend jaar 2023¹¹. We namen de septembercirculaire 2023 jaar die vlak voor de vaststelling van de nieuwe begroting 2024 uit kwam dus **niet mee** in de nieuwe begroting.

1.6.3 Ontwikkeling algemene uitkering septembercirculaire

De septembercirculaire 2023 – die dus nog niet verwerkt is in onze meerjarenraming 2025-2028 - heeft een positief effect op het accres van ca. €1,2 miljoen in 2024, een wat minder maar nog altijd positief effect in 2025 en 2026 en loopt daarna stevig op naar €4,8 miljoen in 2028. Die stijging is een gecombineerd effect van een toen nog hogere inflatieverwachting voor 2024 hetgeen structureel doorwerkt en een wat lagere inflatieverwachting in de latere jaren en het effect van het nieuwe volume accres vanaf 2027. In de meicirculaire 2023 was dit volume-effect vanaf 2027 nog helemaal niet opgenomen en tot 2027 was dat effect zoals afgesproken bevroren.

Er lijkt in het nieuwe laatste jaar van de prognoses, in dit geval 2028, sprake van een opvallende extra stijging t.o.v. 2027 alwaar de stijging nog slechts €2,1 miljoen betreft. Dit is echter met name een gevolg van het feit dat het nieuwe laatste jaar bij start van de actualisering van de nieuwe meerjarenraming gelijk is aan het oude laatste jaar¹². Vandaar dat de sprong veel groter is. Dit geldt echter ook voor de lastenkant van het nieuwe laatste jaar. M.a.w. we moeten ons daar niet rijk rekenen.

(x € 1000)					
Budgettair effect septembercirculaire 2023 Algemene Uitkering excl. Reserveringen	2024	2025	2026	2027	2028
Begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 (AU meicirc 2023)	96.957	100.283	94.935	96.941	96.941
Algemene uitkering septembercirculaire 2023	98.186	101.192	95.700	99.046	101.739
Subtotaal	1.229	909	766	2.105	4.798
(x € 1000)					
Functioneel te vertalen of te reserveren	2024	2025	2026	2027	2028
aanvullende loon- en prijscompensatie 2023 (doorwerking)	250	100	100	100	100
aanvullende loon- en prijscompensatie 2024		100	100	100	100
reservering verhoging integratie-uitkering participatie (WSW)	138	127	115	105	100
Subtotaal	388	327	315	305	300
(x € 1000)					
Budgettair effect septembercirculaire 2023 incl. Reserveringen	841	582	451	1.800	4.498

Tabel 5 Budgettair effect septembercirculaire 2023 t.o.v. begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Zoals ieder jaar beoordelen we bij de kadernota opnieuw of we aanvullend op hetgeen we al geraamd hebben een klein deel van het accres extra moeten wegzetten in een zogeheten stelpost in de ramingen ter opvang van nog niet geraamde loon- en prijsstijgingen¹³. De omvang daarvan laten we afhangen van de inschatting in welke mate van volledigheid we loon- en prijsstijgingen ook aan de lasten kant hebben meegenomen en de mate waarin de nog aanwezige structurele stelposten loon en prijs uit de voorgaande jaren verbruikt zijn. Deze extra ramingen komen dus bovenop het nog beschikbare deel van de structurele tranches 2025-2027 die al in de begroting 2024 stonden. Van de resterende loon en prijs stelpost uit 2023 van €1 miljoen is nog €275 duizend over. Vanwege de hoge inflatie in 2022 hebben we toen bewust zo'n grote stelpost geraamd.

Bij elkaar opgeteld hebben we voor 2025 in het geval dat er in 2024 geen nieuwe structurele claims komen voor structurele loon- en prijscompensatie een structureel bedrag voor loon- en prijscompensatie staan van ca. €575

¹¹ Deze cijfers wijken licht af van de cijfers op pagina 403 van de ontwerpbegroting omdat de BCF compensatie niet verwerkt is.

¹² Het oude laatste jaar is 2027, het nieuwe laatste jaar is 2028.

¹³ In spreektaal wordt vaak gezegd dat we een stelpost reserveren. Maar er wordt niet bedoeld dat het in een reserve wordt gezet. Een stelpost is een ramingspost die in de exploitatie zit. Er wordt dus geen reserve gevormd. Dit is wat verwarrend door het taalgebruik.

duizend¹⁴ oplopend tot €775 duizend in 2028. Wij schatten in deze stelpost volledig nodig te hebben naar de toekomst omdat we diverse autonome loon en prijs ontwikkelingen o.b.v. een optimistisch scenario hebben geraamd ter voorkoming van het opblazen van de begroting. Er bestaat dus het risico dat er verdergaande loon- en prijsstijgingen opkomen aan de lastenkant.

	x € 1000				
Beschikbare stelpost loon en prijs compensatie	2024	2025	2026	2027	2028
Restant doorwerking 2023 stelpost loon- en prijs B2024	275	275	275	275	275
Stelpost 2024 B2024		100	100	100	100
Stelpost 2025 B2024			100	100	100
Stelpost 2026 B2024				100	100
Aanvullende stelpost Loon- en prijs 2024 B2025	250	100	100	100	100
Aanvullende stelpost Loon- en prijs 2025 B2025		100	100	100	100
cumulatief beschikbaar voor loon- en prijs compensatie	525	575	675	775	775

Tabel 6 Beschikbare stelpost loon- en prijs

Tevens zetten we de verhoging van de via de algemene uitkering te ontvangen integratie-uitkering WSW apart. Die verhoging moeten we in de begroting apart zetten ter dekking van de te verwachten jaarlijkse bijstelling van de begroting WOZL/WsW. Dit is nodig omdat die verhoging deel uitmaakt van de Rijksvergoeding voor wsw-ers en die verhoging standaard door de WOZL en WSP wordt opgevraagd bij de bijstelling van de begroting in het jaar zelf.

1.6.4 Ontwikkeling algemene uitkering decembercirculaire 2023

De decembercirculaire beperkt zich zoals altijd vooral tot een eventuele bijstelling van het lopend jaar met mogelijke doorwerking naar het eerstvolgende jaar in dit geval 2024. De bijstelling betrof een negatieve correctie op de uitkeringsfactor¹⁵ die een korting tot gevolg had ter hoogte van ca. €451 duizend op de algemene uitkering in 2024 door BZK¹⁶.

	(x € 1000)				
Budgettaire effect decembercirculaire 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Effect december circulaire 2023 op AU	-451	0	0	0	0

Tabel 7 Budgettaire effect decembercirculaire 2023 t.o.v. begroting 2024 en meerjarenraming 2025–2027

1.6.5 Ontwikkelingen uit de voorjaarsnota

De Voorjaarsnota 2024 bevat een eerste actualisering van de Rijksbegroting van het lopende jaar. Het actuele Centraal Economisch Plan van het CPB vormt input voor deze Voorjaarsnota. Pas sinds enkele jaren zit er ook een meerjarige doorkijk in de Voorjaarsnota. De Rijksvoorjaarsnota vormt vanwege die meerjarige doorkijk een betere voorspeller van de nog te ontvangen informatie uit meircirculaire waarbij de ontwikkeling van de algemene uitkering (het accres) centraal staat voor ons als gemeente. Onderstaande passage uit de Voorjaarsnota vat de impact van de Voorjaarsnota op het accres samen voor de gemeenten:

Het kabinet heeft in samenspraak met de koepels van de medeoverheden besloten om de oploop van de **opschalingskorting** te schrappen vanaf 2026 en tegelijkertijd de **nieuwe financieringssystematiek** op basis van bbp vervroegd vanaf 2024 in te voeren. Gemeenten en provincies worden incidenteel grotendeels **gecompenseerd voor de overgang** naar de nieuwe bbp-systematiek. Daarnaast is afgesproken dat de **Wmo (nader te bepalen deel) in de toekomst niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds** gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende indexering onderzocht. Het Rijk treft vooruitlopend op de uitwerking een reservering op de **Aanvullende Post** voor een aanvullende **indexering voor demografie** bovenop de bbp-systematiek. BRON: blz 11 Voorjaarsnota 2024

¹⁴ Dit is de som van de resterende stelpost loon- en prijs 2023 van €275 duizend en de al geraamde stelpost van €100 duizend voor 2024/2025/2026 zoals opgenomen in de B2024 (zie blz 403 Boekwerk) aangevuld met deze twee extra €100 duizend.

¹⁵ De uitkeringsfactor is de verhouding tussen de totale beschikbare middelen (de voeding) en de totale landelijke uitkeringsbasis. Het uitgekeerde bedrag uit de algemene uitkering relateert niet direct aan de berekende gemeentelijke werklast, maar wordt pas verkregen na vermenigvuldiging met de zogenoemde uitkeringsfactor.

¹⁶ Bron: Septembercirculaire 2023 & 'WINSTWAARSCHUWING' BZK: UITKERINGSFACTOR 2023 DAALT 7 PUNTEN' LIASINFO 5 dec 2023

1.6.5.1 Nieuwe financieringssysteem algemene uitkering

Onder druk van de VNG heeft het Rijk gepoogd in de Voorjaarsnota het ravijnjaar 2026 (deels) te dichten. In de Voorjaarsnota 2024 is de nieuwe financieringssysteem vervroegd van 2027 naar 2024.

Dit betekent dat het **volume accres** vanaf 2024 wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde (t-9 t/m t-2) van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De bestaande afspraak om het volumedeel te bevriezen tot 2027 is daarmee opgebroken. Het volume accres voor de jaren 2024 en 2025 is daardoor lager dan in de septembercircular 2023 en vanaf 2026 en verder hoger.

Het **loon- en prijs accres** is eerst geactualiseerd voor de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2024. Vervolgens is de indexatie voor loon- en prijsontwikkeling vanaf 2024 gebaseerd op de prijs bruto binnenlandse product i.p.v. de eerder toegepaste gecombineerde -index. Omdat de index prijs bbp tot en met 2027 in alle jaren opvallend lager is als de oude gecombineerde index stand septembercircular is sprake van een stevige daling van het accres op het loon- en prijsdeel.

Voorjaarsnota mutatie LPO accres in %	gewicht	2024	2025	2026	2027	2028
Gecombineerde index septembercircular 2023		5,31%	4,00%	3,60%	2,80%	2,40%
Loonvoet sector overheid	60%	6,5%	4,4%	3,8%		
Prijs netto materiële overheidsconsumptie	20%	2,9%	2,2%	2,2%		
Prijs bruto overheidsinvesteringen	20%	3,0%	2,0%	2,2%		
Prijs bbp o.b.v. CEP 2024					2,60%	2,50%
Gecombineerde index en prijs bbp CEP 2024		5,06%	3,45%	3,18%	2,60%	2,50%
Verschil CEP 2024 - septembercircular 2023		-0,25%	-0,48%	-0,39%	-0,20%	0,10%
Prijs bbp o.b.v. Voorjaarsnota 2024		4,00%	2,30%	2,60%	2,60%	2,50%
Verschil CEP 2024 en Voorjaarsnota 2024		-1,06%	-1,15%	-0,58%	0,00%	0,00%

Tabel 8 Verschil nieuwe lpo index o.b.v. prijs% bbp vs oude gewogen lpo

In verband met het vervroegen van de gewijzigde bbp-indexatie op volume en prijs van 2027 naar 2024 daalt het daardoor het accres voor de jaren 2024 tot en met 2028.

(x € 1000)					
Bruto budgettair effect voorjaarsnota t.o.v. septembercircular 2023	2024	2025	2026	2027	2028
effect op volume accres	-629	-888	1.738	1.721	1.733
effect op prijs accres	-1081	-2.505	-3.012	-3.139	-3.019
Bruto effect voorjaarsnota op accres	-1710	-3.393	-1.274	-1.418	-1.286

Tabel 9 Bruto budgettair effect voorjaarsnota 2024 t.o.v. septembercircular 2023

Onder aan de streep heeft de vervroeging van de systeemwijziging indexering een bruto negatief effect voor Landgraaf op het geraamde accres t.o.v. de septembercircular 2023 van maar liefst – €3,4 miljoen in 2025!

Het Rijk compenseert echter gedeeltelijk het grote nadelige effect van deze nieuwe volume en prijsindexatie systematiek van het accres. Dat doet het Rijk door gedeeltelijk incidentele compensatie te bieden, de oploep van de opschalingskorting te schrappen, rekening te houden met de extra teruggave BTW/BCF en extra compensatie te geven voor de stijgende zorgkosten wmo waarbij gezegd dient te worden dat die laatste compensatie natuurlijk een op een functioneel dient te worden ingezet als dekkingsmiddel voor de Autonome Stijging van de lasten wmo.

1.6.5.2 Incidentele compensatie vervroegde wijziging nieuwe financiering accres

In verband met het vervroegen van de gewijzigde bbp-indexatie van 2027 naar 2024 dalen het volume en LPO accres voor de jaren 2024 tot en met 2028 t.o.v. de septembercircular. Voor 2024 wordt dit meer dan volledig gecompenseerd en voor 2025 voor ongeveer 50%, zodat een negatief effect resteert in 2025 voor Landgraaf van ca. €2 miljoen. Ook voor de jaren 2026 tot en met 2029 vindt compensatie plaats o.a. door het schrappen van de oploep van de opschalingskorting.

1.6.5.3 Schrappen oploep opschalingskorting

Sinds 2015 worden gemeenten geconfronteerd met een korting op het gemeentefonds, die oploopt tot € 975 miljoen in 2026. Deze korting is opgelegd omdat gemeenten door opschaling kosten zouden besparen. Sinds 2019 is een stand van

de opschalingskorting bereikt van € 300 miljoen¹⁷. In de Voorjaarsnota 2024 is de verdere oploep van de opschalingskorting vanaf 2026 bestaande uit een al doorgevoerde structurele uitname van € 675 miljoen, geschrapt. Voor Landgraaf betekent dit een plus in het accres vanaf 2026 van ca. €1,4 miljoen. De bestaande al doorgevoerde korting waar feitelijk geen basis voor bestaat van €300 miljoen, voor Landgraaf toch altijd nog een bedrag van ca. €630 duizend, blijft er wel gewoon in zitten!

1.6.5.4 Extra ontvangsten uit BTW BCF compensatiefonds

Gemeenten hebben in 2023 € 573 miljoen minder gedeclareerd bij het BTW-Compensatiefonds (BCF). In de septembercirculaire 2023 werd al een voorschot van € 359 miljoen uitbetaald. De Voorjaarsnota 2024 biedt informatie over de afrekening voor het jaar 2023. De afrekening BCF bedraagt €214 miljoen en dit bedrag wordt in 2024 incidenteel toegevoegd. Voor Landgraaf is dit een bedrag van €450 duizend.

Op basis van de landelijke ruimte onder het plafond in 2023 van €573 miljoen, wat overeen komt voor Landgraaf met een structureel bedrag van ca. €1,2 miljoen¹⁸, mag je tot maximaal dit bedrag in de begroting 2025 hiervoor een structurele stelpost opnemen. De provinciaal toezichthouders gebruiken dit als richtlijn bij het beoordelen van de (meerjaren)begroting. Wel adviseert de provinciaal toezichthouder om voorzichtig te zijn met het opnemen van een te grote raming voor dit dekkingsmiddel. Er is geen enkele garantie dat het volgend jaar de teruggave uit het BTW compensatiefonds van een gelijke omvang zal zijn waardoor ook de structurele stelpost dan naar beneden moet worden bijgesteld.

We hebben structureel al €350 duizend aan terug te ontvangen baten meerjarig geraamd in de begroting 2024. Per saldo betekent dit dat we maximaal nog een formele ramingsruimte hebben van maximaal €1,2 miljoen -/- €350 duizend = €850 duizend. Dit bedrag volledig bijramen als te ontvangen baat is natuurlijk niet verstandig maar het biedt in het geval van uiterste noodzaak wel een financiële reddingsboei om zorg te dragen voor structureel evenwicht.

	x €1000			
Extra raming teruggave BTW BCF	2025	2026	2027	2028
Meerjarig geraamde teruggave	350	350	350	350
Toegestaan te ramen o.b.v. teruggave 2023	1.200	1.200	1.200	1.200
Maximaal extra te ramen (zeer groot risico)	850	850	850	850
Extra te ramen voorlopig	pm	pm	pm	pm

Tabel 10 Te ramen extra teruggave BTW compensatiefonds

1.6.5.5 Aanvullende indexering WMO t.b.v. stijging zorgkosten

Onderdeel van de mutatie op het accres is de aanvullende prijscompensatie Wmo zorgkosten. Die is opgenomen omdat de bbp-systematiek geen rekening hield met het feit dat de uitgaven voor de zorg door onder andere demografische ontwikkelingen harder stijgen dan het bruto binnenlands product. Daarmee zou het gat tussen te ontvangen middelen en de zorgkosten wmo vanaf 2026 elk jaar verder toenemen¹⁹. We zetten deze post van €160 duizend in 2026 oplopend naar €540 duizend in 2028 uiteraard apart ter dekking van de stijgende autonome lasten wmo. Dit is dus een eerste gedeeltelijke dekking voor een eventuele AO op de wmo zorgkosten.

1.6.5.6 Netto budgettaire effect Voorjaarsnota

Het uiteindelijke netto effect van de Voorjaarsnota t.o.v. de septembercirculaire is dat we in 2025 te maken krijgen met een korting op het accres van nog altijd ca. €2 miljoen. De plus die daar tegenover staat voor 2026-2028 e.v. loopt voor ons op van €468 duizend naar €328 duizend in 2028.

¹⁷ Voor Landgraaf een bedrag dat al gekort is op de algemene uitkering van ca. €630 duizend

¹⁸ €30 Miljoen Rijksbreed vertegenwoordigt 1 punt. 1 Punt voor Landgraaf is gelijk aan €63 duizend. $573/30 \cdot 63 = 1.200$

¹⁹ We zien dit ook terug in de opgenomen AO's voor de wmo ramingen.

(x € 1000)

Netto budgettair effect voorjaarsnota t.o.v. septembercircular 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bruto effect Voorjaarsnota op accres	-1.710	-3.393	-1.274	-1.418	-1.286
Incidentele compensatie	1.512	1.369	292	232	186
Schrappen oploop opschalingskorting			1.450	1.437	1.428
Extra ontvangst afrekening Btw Compensatiefonds	450				
Aanvullende indexering WMO t.b.v. stijging zorgkosten			160	320	480
Functionele vertaling indexering WMO stijgende zorgkosten			-160	-320	-480
Functioneel te vertalen nog niet bekende verhoging of nieuwe DU/IU	pm	pm	pm	pm	pm
Netto effect voorjaarsnota op accres	252	-2.024	468	251	328

Tabel 11 effect Voorjaarsnota 2024 op accres t.o.v. septembercircular

1.6.5.7 Vooraankondiging indexatie Wmo voor stijgende zorgkosten

In de Voorjaarsnota 2024 is toegelicht dat het Rijk en gemeenten werken aan de beheersbaarheid van de uitgaven van gemeenten en de wettelijke zorgtaken Wmo. De verwachting is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van de) Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Hiervoor wordt gekeken naar de opties van een Bijzondere Fonds Uitkering of een constructie als de BUIG (bijstand).

Vooruitlopend op de gekozen bekostigingsvorm wordt onderzoek gedaan naar een passende geobjectiveerde indexering, die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Het Rijk heeft in de Voorjaarsnota zoals al eerder aangegeven alvast een reservering opgenomen voor een aanvullende indexering voor demografie bovenop de bbp-systematiek. Het streven is dat er met ingang van 2026 nadere afspraken zijn. **In de meicircular 2024 wordt deze reservering nog niet verwerkt.**

De in deze kadernota opgenomen autonome ontwikkelingen voor de wmo zorgkosten tonen aan dat dit voornemen mogelijk ook voor Landgraaf een oplossing kan bieden voor de alsmaar autonoom stijgende zorgkosten wmo met de kanttekening dat dit natuurlijk wel zal afhangen van de kwaliteit van het nieuwe "maatwerk" verdeelmodel en de bereidheid van het Rijk om het macrobudget wmo voldoende groot te maken zonder meer wmo gelden uit het gemeentefonds te halen dan het deel dat daar nu verdeeld is. De ervaring leert dat dit niet altijd goed gaat.

1.6.5.8 Totaal effect Septembercircular, decembercircular en Voorjaarsnota t.o.v. Begroting 2024

Tellen we de effecten van de september- en decembercircular 2023 en de voorjaarsnota 2024 als voorloper van de nieuwe meicircular 2024 op het accres bij elkaar op dan zien we dat in 2024 sprake is van een negatief effect van ca. €1,4 miljoen dat in de periode 2026-2027 overgaat naar een positief effect van €918 duizend oplopend tot ca. €4,8 miljoen in 2028.

(x € 1000)

Effect op Algemene uitkering circulaire en Voorjaarsnota	2024	2025	2026	2027	2028
Septembercircular 2023	841	582	451	1.800	4.498
Decembercircular 2023	-451	0	0	0	0
Voorjaarsnota 2024	252	-2.024	468	251	328
Subtotaal voor inzet (egaliserings)reserves	642	-1.442	919	2.051	4.826

Tabel 12 totaal effect circulaire en voorjaarsnota op accres

Of dit genoeg is na inzet (egaliserings)reserves ter dekking van alle autonome ontwikkelingen met resterende ruimte voor nieuw beleid zal blijken uit de inventarisatie van de andere autonome ontwikkelingen.

1.7 Begrotingsbrief Provincie

Ieder jaar krijgen we van de Provincie als financieel toezichthouder de uitgangspunten voor de komende begroting (begrotingscirculaire). De informatie in die zogeheten begrotingscirculaire is belangrijk voor het opstellen en het vaststellen onze begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 omdat de Provincie onze begroting toetst en beslist of we komend jaar repressief toezicht behouden. Zoals u weet betekent preventief toezicht dat we niet voldoen aan de regels en het gevolg daarvan zal zijn dat alle begrotingswijzigingen voortaan eerst naar het college van GS moeten worden gestuurd ter goedkeuring. Dat dit tot langere doorlooptijden leidt in de besluitvorming is vanzelfsprekend. We zullen er dan ook alles aan doen om dat te voorkomen.

Vervelend is wel dat de begrotingscirculaire van de Provincie de Voorjaarsnota net heeft gekruist waardoor de provincie nog geen rekening heeft kunnen houden met de Voorjaarsnota. Een deel van de informatie van die circulaire is dus al achterhaald. Omdat de Voorjaarsnota het ravijn van 2026 deels lijkt op te lossen maar daardoor relatief laat een forse uitname doet in 2025 is aanvullende informatie van de toezichthouder wel gewenst. De VNG schrijft niet voor niets in haar ledenbrief²⁰ dat de fondsbeheerders hebben toegezegd met de toezichthouders in overleg te treden om te bezien hoe het effect van deze late ingreep ingekaderd kan worden. Wij zullen zelf met onze eigen toezichthouder hierover in gesprek gaan voor vaststelling van de kadernota door de raad zodat we in ieder geval bij de begroting 2025 kunnen zorgdragen voor een begroting die voldoet aan de eisen van het toezicht. Opvallend in de circulaire is de toegelichte nieuwe mogelijkheid om incidentele middelen in te zetten als structureel dekkingsmiddel.

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van 21 november 2023 is de **notitie incidenteel/structureel** vastgesteld. In deze notitie staan afspraken en verduidelijking over het onderwerp incidenteel/structureel. Eén van de afspraken gaat over de inzet van incidenteel geld voor structurele uitgaven. Gemeenten mogen nu een deel van de algemene reserve gebruiken voor structurele kosten. Dat mocht overigens al voor afschrijvingsreserves als uitzondering. De voorwaarden hiervoor staan in deze notitie. De kern hiervan is dat een eventueel surplus van de algemene reserve jaarlijks voor maximaal 10% mag worden ingezet voor het dekken van structurele lasten. Met de voorwaarde dat de solvabiliteit groter of gelijk aan 20% is en blijft. Het surplus is dat deel van de algemene reserve dat niet nodig is voor het afdekken van de weerstandsbehoefte uit de risico-inventarisatie. Dit onderschrijft het belang van een goede risico-inventarisatie zeker daar waar de algemene reserve aan de maat is maar er tegelijkertijd wel druk staat op de exploitatie.

We hebben de verder relevante informatie uit de circulaire van de provincie geïntegreerd in de overige (autonome) ontwikkelingen met majeure impact op de begroting 2025. De meer technische aandachtspunten uit de circulaire van de provincie hebben we weggelaten uit deze kadernota maar zullen uiteraard worden meegenomen door ons bij het opstellen van de begroting.

1.8 Overige (autonome) ontwikkelingen

1.8.1 Herverdeling gemeentefonds

Vanaf 1 januari 2023 is het verdeelmodel van het gemeentefonds herzien. Het model is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen²¹. Gemeenten groeien via een ingroeipad naar de nieuwe verdeling. Tot en met 2025 is het ingroeipad van voordeel en nadeel gemeenten gemaximeerd op € 37,50 per inwoner. Voor Landgraaf is dat een al in de algemene uitkering verwerkt nadeel van om en nabij €1,4 miljoen.

De verdere implementatie van het nieuwe verdeelmodel is afhankelijk van de evaluatie die aldus de circulaire van de provincie **al voor zomer 2024** wordt afgerond zodat e.e.a. kan worden meegenomen in de meicirculaire 2025²². Dit is vroeger dan uit eerdere berichtgeving was op te maken alwaar men sprak over een evaluatie pas eind 2025.

Net als in de begroting 2024 nemen we hiervoor een meerjarig risico op waarbij de maximale impact van risico is berekend aan de hand van het verschil tussen de korting en afvlakking op €37,5 per inwoner zoals we krijgen tot aan de evaluatie in 2025 en de korting die we op basis van het herverdelingsvoorstel krijgen uiteindelijk oplopend tot maximaal van €63 per inwoner²³.

²⁰ Ledenbrief Voorjaarsnota 2024 COS/U202400203 Lbr. 24/011 15 april 2024

²¹ Kamerbrief Ministerie BZK Herverdeling gemeentefonds april 2022

²² Tot op heden heeft ons hierover nog geen enkele informatie bereikt.

²³ De berekening van de impact is licht gewijzigd omdat dit een betere weergave is van het risico is.

Herverdeling gemeentefonds	2025	2026	2027	2028
A. Korting (€) per inwoner inbegrepen suppletie	37,5	37,5	37,5	37,5
B. Door te voeren korting (€) per inwoner na evaluatie zonder wijziging tot aan max 63 Euro LC	37,5	52,5	63,0	63,0
C. Aantal inwoners waarmee te rekenen		37.600		
D. Max impact indien evaluatie niet leidt tot correctie ((B-A)*C (x €1000)	0,0	564	959	959
E. Kansinschatting (%)	100%	100%	100%	100%
Restrisico E*F (x €1000)	0	564	959	959

Risico I Nog niet volledig doorgevoerd nadeel herverdeling gemeentefonds

Of dit risico in volledigheid opkomt is afhankelijk van de evaluatie. Maar onze inschatting is dat gegeven de zeer lange doorlooptijd van deze discussie er weinig tot niet gesleuteld zal worden aan die herverdeling waardoor wij toch rekening moeten gaan houden met het feit dat we vanaf 2027 alsnog bijna €1 miljoen minder accres gaan krijgen. De VNG zal op dit dossier geen vuist kunnen maken naar het Rijk omdat de voordeelgemeenten natuurlijk belang hebben bij de doorvoering van deze herverdeling.

1.8.2 Klimaat- en energiebeleid

Gemeenten spelen een belangrijke rol in de uitvoering van de klimaat en energieplannen. Het kabinet ondersteunt gemeenten hierbij met geld voor de jaren 2023 tot en met 2025.

Voor de jaren 2023 tot en met 2030 is er in totaal €5,38 miljard beschikbaar voor de uitvoeringskosten voor gemeenten en provincies. In 2023 kregen gemeenten € 341 miljoen. Het bedrag dat we via een Specifieke Uitkering hebben gekregen in 2023 ter hoogte van ca. € 704 duizend (in 2024 ca € 710 duizend) mogen we vanaf 2025 jaarlijks in onze begroting opnemen. Dit betreft de SPUK 'tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid' (CDOKE). Dit extra geld is bestemd voor capaciteit om de extra klimaat- en energietaken vorm te geven en is daarmee geoormerkt. Wij hebben dit geld in Landgraaf inmiddels ingezet voor o.a. extra capaciteit voor duurzaamheid en de woonwijzerwinkel. Voor de jaren 2024 en 2025 is meer geld beschikbaar dan wat gemeenten in totaal in 2023 zullen ontvangen. Of wij recht hebben op een deel van dit geld zal afhangen van onze plannen. In totaal is hier voor 2024 € 90 miljoen en in 2025 € 300 miljoen beschikbaar op Rijksniveau.

Naast deze SPUK CDOKE is er ook nog een SPUK 'lokale aanpak isolatie' (LAI). Uit hoofde van deze regeling is inmiddels ruim € 1,5 miljoen ontvangen en hier worden nog bestedingsplannen voor gemaakt. De plannen, de exacte bedragen die wij hiervoor al ontvangen hebben, inmiddels ingezet en nog gaan ontvangen nemen wij wederom op in een aparte paragraaf duurzaamheid in de begroting.

1.8.3 Wmo

1.8.3.1 Financiële ontwikkelingen Rijk t.a.v wmo

Het Rijk zal vanaf 2026 het abonnementstarief in de Wmo vervangen door een **inkomensafhankelijke eigen bijdrage**. Het inmiddels demissionaire kabinet was al van plan om voor één onderdeel van de Wmo 2015, de huishoudelijke hulp, een passende eigen bijdrage in te voeren. In het coalitieakkoord was afgesproken om dit per 1 januari 2025 te realiseren. Door het besluit om de inkomensafhankelijke eigen bijdrage te verbreden naar alle Wmo-voorzieningen, waarvoor nu het abonnementstarief geldt, wordt de invoeringsdatum een jaar opgeschoven naar 1 januari 2026. Sinds de invoering van het abonnementstarief is het aantal mensen dat gebruikmaakt van huishoudelijke hulp in de hogere inkomensklasse ongeveer verdubbeld aldus het CBS²⁴.

Het Rijk is voornemens het gemeentefonds in 2026 te korten met € 225 miljoen, oplopend naar structureel € 390 miljoen. Voor Landgraaf is dat grosso modo een uitname van ca. €450 duizend oplopend naar ca. €800 duizend²⁵. Het totale effect van het abonnementstarief op de kosten van Wmo-voorzieningen voor gemeenten was in 2021 € 411 miljoen²⁶, zo blijkt uit de Monitor Abonnementstarief²⁷. Hiervan kwam € 89 miljoen door een verlaging van de

²⁴ Kwart meer gebruik Hulp bij het huishouden via Wmo dan in 2019 | CBS

²⁵ Omrekening o.b.v. 1 punt is €30 miljoen Rijksbreed en Landgraaf ontvangt per punt ca. €63 duizend

²⁶ Inschatting is dat voor Landgraaf een bedrag betreft van ca. €860 duizend

²⁷ Bron: Lias Info 9 jan 2024 Schrappen abonnementstarief

inkomsten uit eigen bijdragen, € 301 miljoen door hogere uitgaven aan hulp bij het huishouden en € 21 miljoen door hogere uitgaven aan hulpmiddelen en diensten. Het Rijk schat de structurele kosten van het abonnementstarief op € 440 miljoen.

Het voorstel van het Rijk om het gemeentefonds structureel met € 390 miljoen te korten voor het schrappen van het abonnementstarief Wmo, is echter in strijd met de geldende afspraken over taakmutaties. Die luiden namelijk dat bij het terugdraaien van een maatregel binnen tien jaar de oorspronkelijke compensatie het uitgangspunt is, en niet de werkelijke kosten. In 2026 wordt het abonnementstarief geschrapt. Dat is binnen tien jaar na de invoering in 2019. Volgens de geldende afspraken kan dan alleen de oorspronkelijke toevoeging (slechts € 145 miljoen) worden gekort, en kunnen de huidige kosten van € 440 miljoen niet het uitgangspunt van de korting op het gemeentefonds zijn.

Inwoners betalen in de nieuwe situatie vanaf 2026 voor **alle** Wmo-voorzieningen een eigen inkomensafhankelijke bijdrage, waarvoor nu het abonnementstarief geldt. Het Rijk verwacht dat de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage de druk bij gemeenten verlaagt op het gebruik van Wmo-voorzieningen. En dat de Wmo 2015 daardoor langer betaalbaar blijft. De provincie vraagt ons de geraamde opbrengsten in de nieuwe begroting voldoende te onderbouwen. Zoals de VNG het nu ziet worden met het wetsvoorstel de uitvoeringskosten voor gemeenten per 2026 hoger. Wanneer hogere inkomens maximaal €275 per maand moeten betalen voor de Wmo, verwacht de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) 'een te gering (gedrags)effect'. Mensen in deze inkomensgroep zullen pas zelf ondersteuning of hulp regelen als het echt financieel voordelig is. Dat terwijl de herinvoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage er juist voor moet zorgen dat hoge en middeninkomens stoppen met de gesubsidieerde hulp vanuit de Wmo. Sinds de invoering van het abonnementstarief is het aantal mensen dat gebruikmaakt van huishoudelijke hulp in de hogere inkomensklasse zoals al eerder aangegeven ongeveer verdubbeld.²⁸ Daarnaast zet de gemeentekoepel vraagtekens bij het financieel effect van het wetsvoorstel in relatie tot de uitname uit het gemeentefonds, direct bij de invoering in 2026. Het is volgens de VNG onzeker of gemeenten per 2026 daadwerkelijk €225 miljoen euro minder kosten hebben, zoals het kabinet verwacht.

1.8.3.2 Historische ontwikkelingen lasten Wmo Landgraaf

Alvorens inzicht te geven in de noodzakelijke bijraming wmo is het goed om een beeld te schetsen van de ontwikkeling van de werkelijke lasten wmo in de afgelopen jaren. In onderstaande tabel zijn de lasten wmo over de jaren 2015-2023 opgenomen²⁹.

Wmo ontwikkeling lasten exclusief salarislasten	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Wmo Hulp bij huishouden excl PGB	3.304	2.383	2.600	2.968	3.290	4.037	4.628	5.181	5.887
Wmo begeleiding lumpsum en maatwerk excl PGB	2.854	2.416	2.577	2.809	2.900	3.139	3.035	2.984	3.120
Wmo hulpmiddelen (overige maatvoorzieningen)	911	885	1.060	991	941	1.109	1.029	1.028	1.421
Wmo PGB Totaal HH BG Mat/IMMAT	1.522	998	753	681	640	752	696	767	664
eigen bijdragen Wmo	-1.001	-683	-324	-336	-219	-303	-383	-391	-414
Wmo CVV (aandeel Landgraaf GR) + klantbijdragen cvv	745	857	860	888	931	945	846	966	1.171
Overige wmo	460	1.537	656	1.423	1.159	1.139	1.095	1.057	1.073
Totaal Wmo excl. Salarislasten	8.795	8.393	8.182	9.425	9.642	10.817	10.945	11.592	12.923

Tabel 13 Ontwikkeling lasten wmo 2015-2023

In de tabel hieronder staat de relatieve stijging van de wmo lasten per wmo categorie over de periode 2015-2023. In die stijging zit uiteraard ook de indexering over al die jaren. Wat dan vooral opvalt is het grote verschil tussen de relatieve stijging van de hulp bij het huishouden en de begeleiding, de stevige afname van de PGB's en de eigen bijdrage en de relatief grote stijging van de lasten wmo overig. In zijn geheel is sprake van een stijging van 47% exclusief gemeentelijke salarislasten.

²⁸ <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/vng-vindt-eigen-bijdrage-wmo-hoge-inkomens-te-laag>

²⁹ De salarislasten zijn hier niet in opgenomen omdat de verdeling van die lasten in de beginjaren grotendeels op wmo stonden en pas later gerichter zijn toegerekend. Daarnaast zit een deel van de personele lasten verwerkt in de lump sum bijdrage aan MEL vanaf het moment van lump sum inkopen van de wmo begeleiding waardoor de trendinformatie van de lasten over de jaren minder bruikbaar is.

x €1000			
Wmo relatieve stijging exclusief salarislasten	2015	2023	% 2015 - 2023
Wmo Hulp bij huishouden excl PGB	3.304	5.887	78%
Wmo begeleiding lumpsum en maatwerk excl PGB	2.854	3.120	9%
Wmo hulpmiddelen (overige maatvoorzieningen)	911	1.421	56%
Wmo PGB Totaal HH BG Mat/IMMAT	1.522	664	-56%
eigen bijdragen Wmo	-1.001	-414	-59%
Wmo CVV (aandeel Landgraaf GR) + klantbijdragen cvv	745	1.171	57%
Overige wmo	460	1.073	133%
Totaal Wmo excl. Salarislasten	8.795	12.923	47%

Tabel 14 Relatieve stijging lasten wmo 2023 t.o.v. 2015 incl. indexering

1.8.3.3 Autonome ontwikkeling 2025-2028 lasten wmo Landgraaf

Kijken we vooruit naar de nieuwe begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 dan moeten we helaas constateren dat de lasten voor de **wmo hbh** in de meerjarenraming 2025-2028 opnieuw moeten worden bijgesteld naar boven. Bij de wmo hulp bij het huishouden is contractueel afgesproken de CAO VVT te volgen. Daarnaast is het aantal cliënten in 2024 t.o.v. 1 jan 2023 toegenomen met maar liefst **12,6%!** Het verplicht te hanteren reële uurtarief wmo hbh is per 1 jan 2024 gestegen naar €37,23. T.o.v. van het tarief van 1 jan 2023 van €31,58 een stijging van maar liefst **17,9%!**

Per	Uur Tarief	Stijging t.o.v. 1 jan 2023
01-01-2023	€ 31,58	
01-03-2023	€ 32,47	2,8%
01-07-2023	€ 32,51	2,9%
01-10-2023	€ 34,28	8,5%
01-01-2024	€ 37,23	17,9%

Tabel 15 Uurtarief ontwikkeling wmo hbh 2023

Uitgaande van het landelijke voorspelmodel wmo en een toekomstige prijsindex van 3,5% jaarlijks edoch rekening houdende met een verzilveringspercentage van maar 80% is een bijraming van de lasten onvermijdelijk.

Wmo HbH B2025	Begroting 2025	mjr2026	mjr2027	mjr2028
Groei cliënten	4%	4%	6%	6%
Verzilvering	80%	80%	80%	80%
Index	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
Actueel reeel tarief 2024	€ 37,23			

Tabel 16 Gehanteerde normen raming lasten wmo

Bij de raming van de lasten voor de **hulpmiddelen** veroorzaakt het onderliggend nieuwe raamcontract hulpmiddelen dat per 1 januari 2025 wordt aangegaan de oorzaak van de opwaartse bijstelling omdat afgesproken is dat de realisatie 2023 de basis vormt voor de hogere prijs. Voor 2025 en de jaren 2026 tot en met 2028 is een jaarlijkse index van slechts 2% gehanteerd. De realisatie 2023 blijkt met maar liefst 34% gestegen te zijn t.o.v. 2022.

x €1000			
Wmo hulpmiddelen	R2022	R2023	% Stijging
Lasten	1.028	1.421	38%

Tabel 17 Relatieve stijging lasten wmo hulpmiddelen 2023 t.o.v. 2022

De **wmo begeleiding** is lumpsum weggezet bij MEL. De prijsindex lopend jaar 2024 moet contractueel bepaald cf. de basisloon index CAO-lonen naar boven worden bijgesteld op 6,3% in 2024. Meerjarig rekenen we met 3,5%.

Wmo totaal. Tellen we de autonome noodzakelijke bijstellingen bij elkaar op dan hebben we in 2025 te maken met een bijraming van ca. €805 duizend die oploopt tot bijna €1,9 miljoen in 2028. Gelukkig kan de via het accres extra ontvangen aanvulling index zorgkosten wmo voor enige verlichting zorgen.

Alles bij elkaar opgeteld zorgt dit voor een autonome bijraming van €805 duizend oplopend tot ca. €1,4 miljoen in 2028. Uitgesplitst naar wmo categorie zien we dat opnieuw de wmo hbh de grootste veroorzaker is van de noodzakelijke bijraming. Zoals aangegeven een gevolg van het hoge uurtarief en het stijgend cliëntenaantal.

x € 1.000

Autonome ontwikkeling Lasten wmo	2025	2026	2027	2028
AO15 wmo hulpmiddelen	-206	-199	-229	-260
AO16 wmo begeleiding (MEL)	-166	-172	-296	-424
AO17 wmo Hulp bij het huishouden	-433	-236	-710	-1212
Aanvullende indexering WMO t.b.v. stijging zorgkosten uit AU		160	320	480
Totaal	-805	-447	-915	-1.416

Tabel 18 AO ontwikkeling raming meerlasten wmo

In het kader van deze grote autonome ontwikkeling is het hoopvol dat het Rijk in de Voorjaarsnota aan geeft dat voor de wmo een nader te bepalen deel in de toekomst niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds wordt verdeeld, maar via een aparte financiering waarbij afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm een passende indexering wordt onderzocht. Hopelijk zorgt dat voor een verdeling van het landelijk beschikbare budget waarbij meer rekening wordt gehouden met de demografische ontwikkelingen per regio, de sociaal maatschappelijke structuur en de daadwerkelijke volume en loon- en prijs compensatie die in deze sector wordt toegepast (loon en prijs) en waar wij in Landgraaf mee geconfronteerd worden (vergrijzing). We hebben daarom hiervoor niet meer een apart risico opgenomen.

1.8.4 Jeugdhulp

1.8.4.1 Financiële ontwikkelingen Hervormingsagenda Jeugd

In de kadernota 2024 is een uitgebreide toelichting gegeven op de financiële gevolgen van de Hervormingsagenda jeugd. We nemen die informatie daarom niet opnieuw integraal over in deze kadernota. Wel geven we een korte samenvatting van de financiële gevolgen van deze agenda omdat deze nog steeds van grote invloed is op onze begroting.

De ingestelde arbitragecommissie heeft in 2023 geconstateerd dat Gemeenten €1,8 miljard structureel tekort komen waarbij middels te nemen maatregelen in een zogenoemde “hervormingsagenda jeugd” besparingen gerealiseerd kunnen worden oplopend tot ca. €1 miljard vanaf 2027. In het coalitieakkoord van het inmiddels demissionaire Kabinet Rutte IV was daarbovenop voorzien in een **extra** besparing op de jeugdzorg oplopend tot €511 mln. m.i.v. 2027. Onduidelijk was en is waar dat op gebaseerd was anders dan ruimte zoeken in de Rijksbegroting. **Die besparing wordt nu in de Voorjaarsnota 2024 weer ingetrokken door het inmiddels demissionaire Kabinet!**

In 2023 zijn de gemeenten incidenteel met een bedrag van ca. €1,45 miljard gecompenseerd voor het totale vastgestelde tekort van ca. €1,8 miljard minus het gedachte besparingspotentieel in 2023 van ca. €374 miljoen. Voor Landgraaf een bedrag van €3,9 miljoen. Het door het besparingspotentieel tot en met 2027 afnemende structurele gat – alhoewel hiervoor in de Rijksbegroting nog geen bedragen waren opgenomen - mochten gemeenten opnemen als een baten stelpost Jeugd. Landgraaf heeft 100% van de nog te ontvangen baat als stelpost opgenomen in de begroting 2023 waardoor het gat in de exploitatie deels is gedicht althans administratief.

De vraag is nu hoe het vastgestelde tekort voor de jeugdgelden door het demissionaire Kabinet in de meicirculaire wordt gedicht. De provincie stelt nu in de circulaire 2025 dat men de landelijke richtlijn van de “stelpost” zal actualiseren in het geval het Rijk niet met een oplossing komt in de meicirculaire 2024. Het voelt alsof de buitenspelregel opnieuw tijdelijk buiten werking wordt gesteld voor 2025. Vooralsnog houden we de risicopost jeugd op pm en zullen deze pas bij de begroting e.e.a. afhankelijk van de meicirculaire opnemen.

Onderstaand het ingroeipad van de te realiseren besparingen in de jeugdzorg voor geheel Nederland.

Figuur 6 Ingroeipad besparingen jeugdhulp cf. advies arbitragecommissie

Door de partijen die een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van het Principeakkoord in 2023 is vastgesteld dat er voor een bedrag van € 650 miljoen overeenstemming bestaat over de mogelijke haalbaarheid van de maatregelen ter hoogte van ca. €1 miljard. Voor de overige circa € 380 miljoen is de raming van een aantal voornemens en maatregelen met meer onzekerheden omgeven, zowel voor wat betreft de opbrengst alsmede de uitharding. Het rijk heeft voorgesteld daarvoor met ondersteuning van de gemeenten een nadere afbakening van de reikwijdte van de Jeugdhulpplicht vast te willen stellen. Dit dient in belangrijke mate het laatste deel van de besparing te realiseren. **Mei 2024 heeft ons nog geen concrete informatie bereikt omtrent die nadere afbakening.**

Aangezien in de praktijk moet blijken wat het reële potentieel van de maatregelen is, is wel afgesproken vanaf 2023 een jaarlijkse monitor op te stellen en wordt een commissie van deskundigen opgericht die gedurende de uitrol in 2025 en in 2028 een zwaarwegend advies zal geven over de voortgang, de afgesproken acties en de ontwikkeling van de uitgaven en **bovenal het dragen van het eventuele tekort.**

Rijk en gemeenten hebben in de Hervormingsagenda tevens geconcludeerd – net als bij de wmo zouden wij zeggen – dat de huidige financieringssystematiek voor het jeugddomein niet houdbaar is en niet goed past bij de interbestuurlijke verhoudingen in het jeugddomein. Daarom is afgesproken in de Hervormingsagenda voortvarend aan de slag te gaan met een beter passend en bestendig financieringsmodel. De vraag is natuurlijk met welk tempo dit zijn beslag gaat krijgen?

We nemen voor het risico dat de Hervormingsagenda jeugd niet voor die lastenverlichting zorgt als gehoopt een risico op. Dit risico stond ook al in de begroting 2024 en dat risico nemen we dus over in de begroting 2025. Zie risicokaart 15.

1.8.4.2 Ontwikkeling lasten jeugdhulp 2015-2023

Alvorens de autonome meerlastenraming Jeugdhulp toe te lichten geven we net als bij de wmo eerst meer inzicht in de ontwikkeling van de jeugdhulplasten over de afgelopen 9 jaren. Vanaf 2019 zijn we gestart met de Lumpsum inkoop van de basishulp jeugd via JENS. De definitief gerealiseerde lasten Basishulp in 2021 en 2022 is inclusief de ophoging van het contractueel afgesproken lumpsum bedrag met € 780 duizend, de ambulantisering perspectiefplan ter hoogte van € 241 duizend, de extra coronalasten van € 795 duizend en het terugdraaien van het inverdieneffect in 2022 ter hoogte van €600 duizend maar in beide jaren nog zonder de hoge indexering OVA/PPC. Die nieuwe contractueel afgesproken indexering is wel toegepast in 2023. De grote stijging in 2023 is mede een gevolg van de incidentele bijdrage aan Xonar. Dat meerdere jeugdzorg aanbieders het moeilijk hebben is algemeen bekend. Als gemeente zijn en blijven we echter verantwoordelijk voor de zorg-continuïteit. We hebben derhalve een algemene risicokaart opgenomen onder de noemer 'financiële kwetsbaarheid zorgaanbieders' (zie risicokaart 14). We zullen dit risico trachten te kwantificeren in de begroting 2025. Voor nu staat het nog op PM.

x €1000

Lasten Jeugdhulp 2015-2023	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Basishulp incl. PGB Jeugd	839	303	208	114	7.970	8.404	8.699	8.968	9.922
Inkoopregeling Maastricht	9.325	10.811	13.219	13.166	6.198	6.522	6.481	5.866	5.968
Maatwerk jeugdhulp	25	39	592	150	150	292	319	264	727
Overige jeugdzorg incl. preventie en Veilig thuis	186	127	212	571	572	833	672	585	548
Incidentele bijdrage zorgcontinuïteit Xonar									708
Totaal excl salaris	10.374	11.280	14.231	14.002	14.890	16.051	16.170	15.683	17.873

Tabel 19 Lasten ontwikkeling jeugdhulp 2015-2023

Opvallend is verder dat vanaf 2019 vooral de basishulp (ambulant) sterk is toegenomen ondanks de Lumpsum bekostiging die met JENS is afgesproken. De residentiele zorg die we inkopen via Maastricht stijgt opvallend minder sterk. Dit is overigens ook een landelijke ontwikkeling. Procentueel zijn de totale lasten jeugdhulp over de afgelopen negen jaren gestegen met **65%**³⁰. Een uitsplitsing van die relatieve stijging over de soorten jeugdhulp heeft weinig zin aangezien pas vanaf 2019 de basishulp apart via JENS is ingekocht.

1.8.4.3 Autonome ontwikkeling lasten jeugdhulp

De jeugdhulp valt uiteen in drie grote onderdelen. De inkoop van de **ambulante basishulp jeugd** is bij JENS ingekocht via een lumpsum contract hetgeen betekent dat er een vast bedrag is afgesproken waarvoor in een jaar de ambulante jeugdhulp, inbegrepen onderdelen van het voorliggende veld, wordt geleverd. In het contract zijn wel afspraken vastgelegd over indexering en mogelijke meer- of minderkosten.

De bijraming voor de Ambulante Jeugdhulp is een gevolg van de afgesproken loon- en prijs indexering in het nieuwe lump sum contract. Op basis van het nieuwe contract 2023-2027 dat met JENS is afgesproken voor de ambulante Jeugdhulp vindt indexering van de Lumpsum bijdrage aan JENS plaats op basis van een mix van de OVA-index (90%) en de PPC-index³¹ (10%). Deze prijs wordt een maal per jaar op 1 jan geïndexeerd. Deze index is hoger dan de prijsindex die wij ontvangen via de algemene uitkering³² en ook hoger dan de eerder opgenomen meerjarige index. Het **aantal jeugdigen** met ambulante jeugdhulp is voor wat betreft de financiering van de Lumpsum naar JENS geen variabele meer voor de bijdrage. In deze autonome ontwikkeling zijn de mogelijke meerkosten o.b.v. clientaantallen, zwaarte en zorgduur van trajecten van de ambulante jeugdhulp JENS nog niet meegenomen. Momenteel loopt een onderzoek naar die mogelijke meerkosten en pas als de resultaten van dit onderzoek bekend zijn kan beoordeeld worden of er meer bijstelling van dit budget moet plaatsvinden. Voor nu wordt er wel een risico JENS opgenomen voor deze mogelijke maar nog onzekere meerkosten. Zie risicokaart 16 in de bijlage.

De **residentiele jeugdhulp** kopen we in via Maastricht. Hier betalen we per traject en Maastricht voert de administratie en is eerste aanspreekpunt voor de zorgleveranciers. De derde groep is het zogeheten **Jeugd Maatwerk**. Dit zijn veelal de zwaardere trajecten die we zelf rechtstreeks inkopen per traject bij de zorgleveranciers. Er ligt een relatie tussen het aantal cliënten dat instroomt bij Maastricht en de maatwerktrajecten die we zelf rechtstreeks inkopen. Het aantal cliënten waarvoor zorg wordt ingekocht via Maastricht neemt af terwijl dit aantal via de maatwerk juist lijkt toe te nemen. Er lijkt sprake te zijn van een communicerend vat. Reden waarom we de raming van deze twee posten meerjarig moeten bijstellen. Onderstaand de totale AO m.b.t. de bijraming van de jeugdhulplasten.

³⁰ Dit is exclusief de eenmalige bijdrage aan Xonar.

³¹ De **PPC-index** (Prijsindexcijfer voor de Materiële Kosten) is een maatstaf die de gemiddelde prijsontwikkeling weergeeft van Nederlandse industrieproducten. Dit indexcijfer houdt rekening met de kosten van materiële goederen en diensten die bedrijven nodig hebben om hun producten te produceren. Het wordt vaak gebruikt om de inflatie in de productiesector te meten en te volgen.

³² Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota ontvangen wij m.i.v. 2024 de naar voren getrokken index prijs index bbp lopend jaar.

	x €1000				
AO Jeugdhulp	2024	2025	2026	2027	2028
Basishulp JENS	-361	-525	-529	-787	-1042
Inkoopregeling Maastricht incl uitvoeringskosten Maastricht	598	570	660	479	301
Maatwerk jeugdhulp	-468	-507	-533	-555	-576
Overige jeugdhulp	26	24	24	23	22
Totaal AO Jeugdhulp	-205	-437	-378	-840	-1296

Tabel 20 AO Jeugdhulp

De (afgelopen) lopende aanbestedingen laten zien dat de tarieven voor de jeugdzorg zullen gaan toenemen in verband met het verplichte reële tarief dat ook voor deze zorg moet worden betaald net als bij de wmo. Daarnaast is er een verzwaring van de zorgvraag zichtbaar en zitten cliënten langer in zorg waardoor de kosten per unieke cliënt zullen toenemen. Vanuit het rijk is structureel extra budget toegekend voor het opvangen van een gedeelte van de tariefstijging vanwege de hogere loonkosten bij de zorgaanbieders. De verwachting is dat dit niet toereikend is om alle extra kosten te dekken. Reden waarom we ook hiervoor een extra risicokaart hebben opgenomen (zie risicokaart 18).

1.8.5 Belasting en heffingen

1.8.5.1 Indexering tarieven toeristenbelasting

Met de ondernemers in de recreatieve sector is de afspraak gemaakt de tarieven slechts om de 2 jaar te indexeren. De laatste verhoging dateert uit 2024. Dit betekent dat de tarieven voor 2025 niet worden aangepast t.o.v. 2024 ter hoogte van € 1,50 per persoon per overnachting. Ondernemers in de toeristenbranche zullen hierover voor de zomer per brief geïnformeerd worden.

1.8.5.2 Indexering (kostendekkende) heffingen

Voor wat betreft de indexering van de kostendekkende heffingen riolen en afval is de afspraak dat we 100% van de kosten verrekenen via de tarieven. De nieuwe begroting 2025 van de RD4 en de ramingen in het integrale waterplan vormen hiervoor de basis. Of en in welke mate de nieuwe notitie Overhead impact heeft voor de tariefsbepaling is nog onderwerp van analyse intern. Het lijkt mogelijk een reëler deel van de overheadkosten toe te rekenen aan deze tarieven. Als we dus vasthouden aan de bestendige lijn dan wordt een groter deel van de personele lasten direct toegerekend aan deze primaire producten en niet meer aan de overhead. Dit is een keuze het is niet een verplichting. Ook de afspraak om 100% kostendekkend te verreken in de tarieven is weliswaar de bestendige lijn maar wel een keuze. Daarom is het materieel maken van deze RVV vooral een politieke afweging. Voorlopig nemen we daarom hiervoor slechts een pm ruimteteatie RCC03 op.

1.8.5.3 Indexering Onroerende zaak belasting

De gehanteerde meerjarige index 2025-2027 voor de meerjarige raming van de OZB in de begroting 2024 is het gewogen gemiddelde van drie indices: de loonvoet sector overheid (60%), de index materiële overheidsconsumptie (20%) en de index overheidsinvesteringen (20%). Onze algemene uitkering wordt nu vanaf 2024 prijs geïndexeerd o.b.v. de prijsindex bbp. Die index is lager van de werkelijke prijsverhogingen waar we zeker bij onze veelal personeel zware diensten mee te maken hebben. Indien we nu overschakelen op de lagere meerjarige prijsindex bbp is sprake van een negatieve AO omdat de geraamde baten opbrengst OZB zullen afnemen.

Wij adviseren de **geactualiseerde gewogen index** te blijven handhaven voor de OZB aangezien in deze index 60% loonvoet overheid mee telt en wij heel veel personeel zware diensten inkopen (wmo, jeugd) of leveren. Het is echter een optie deze index te vervangen door de nieuwe lagere meerjarige prijsindex bbp die wij nu ook voor het accres ontvangen op basis van de Voorjaarsnota 2024.

Dit heeft dan wel een negatief effect op de begroting van ca. €178 duizend in 2025 oplopend tot €333 duizend in 2027. Handhaven we de gewogen index en actualiseren we deze o.b.v. het CEP 2024 dan zal de geraamde opbrengst 2025-2028 nagenoeg vlak blijven maar zal de geraamde opbrengst 2028 stijgen met ca. €329 duizend. Dit is natuurlijk een politieke afweging. In de totaal tabel zijn we uitgegaan van de handhaving van de gewogen index.

Indices OZB	2024	2025	2026	2027	2028
Gewogen index CEP 2024 tbv indexering OZB					
Gewogen index tbv OZB B2024	4,2	4,2	3,6	3,2	0,0
Gewogen index tbv OZB B2025 o.b.v. CEP 2024	5,1	3,5	3,2	3,7	3,3
Vershil gewogen index en B2024	0,8	-0,7	-0,4	0,5	3,3
Vershil gewogen index en B2024 cumulatief	0,8	0,1	-0,3	0,2	3,5
Prijsindex bbp CEP 2024 tbv indexering OZB					
Gewogen index tbv OZB B2024	4,2	4,2	3,6	3,2	0,0
Prijsindex bbp tbv OZB B2025 (CEP 2024)	4,0	2,3	2,6	2,6	2,5
Vershil prijsindex bbp en B2024	-0,2	-1,9	-1,0	-0,6	2,5
Vershil prijsindex bbp B2024 cumulatief	-0,2	-2,1	-3,1	-3,7	-1,2

Tabel 21 prijsindex bbp versus gewogen index

(x € 1000)

AO Opbrengst OZB o.b.v. geactualiseerde gewogen index	2025	2026	2027	2028
geraamde opbrengst OZB B2024	8.849	9.166	9.461	9.461
geraamde opbrengst OZB B2025 o.b.v. geactualiseerde gewogen index	8.858	9.140	9.481	9.790
	9	-26	20	329

(x € 1000)

AO Opbrengst OZB o.b.v. prijsindex bbp	2025	2026	2027	2028
geraamde opbrengst OZB B2024	8.849	9.166	9.461	9.461
geraamde opbrengst OZB B2025 o.b.v. prijsindex bbp	8.671	8.896	9.128	9.356
Saldo AO (- is minder baat)	-178	-270	-333	-105

Tabel 22 Budgettaire effect te hanteren index voor raming baten OZB

1.8.6 Raming stelposten decentralisatie-uitkeringen (DU)

Jaarlijks nemen we diverse stelposten apart op in de nieuwe begroting voor de zogeheten decentralisatie uitkeringen (DU) met een **beoogde bestemming**. Deze uitkeringen ontvangen we via de algemene uitkering maar we zetten die altijd apart weg in de begroting omdat ze met een oogmerk vanuit het Rijk aan de gemeenten beschikbaar zijn gesteld. Het is uiteindelijk de bevoegdheid van de raad om hier wel of niet ook die bestemming aan te geven. Omdat we pas bij de komende meicirculaire zekerheid hebben over de verhoging van de bestaande decentralisatie-uitkeringen en de omvang van de nieuwe decentralisatie-uitkeringen voor Landgraaf kunnen we nu nog niet aangeven wat de financiële waarde is van deze ontwikkeling. Daar waar de beschikbare ruimte in de decentralisatie-uitkeringen niet nodig is voor dekking van de geraamde autonome ontwikkelingen kunnen deze dienen als dekkingsmiddel van ruimtevragen zeker indien ruimtevraag en oogmerk DU redelijk op elkaar aansluiten.

In de meicirculaire krijgen de gemeenten naar verwachting € 453 miljoen **extra** aan decentralisatie- en integratie-uitkeringen voor 2024. Daarvan komt € 195 miljoen van 16 **nieuwe decentralisatie-uitkeringen** en € 258 miljoen door andere bedragen van 6 **bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen**. Het is nu niet mogelijk om aan de hand van deze Rijksbrede bedragen in te schatten wat hiervan de financiële impact is op de Landgraafse middelen omdat IU en DU's niet op dezelfde manier verdeeld worden als de AU en wij niet voor alle DU's noch IU's in aanmerking komen. We zullen hiervoor derhalve de meicirculaire moeten afwachten.

x € 1000

Beschikbare ruimte in de decentralisatie uitkeringen	2025	2026	2027	2028
Nog beschikbaar in 2024 en extra vanaf 2025	pm	pm	pm	pm

Tabel 23 Beschikbare ruimte in te zetten decentralisatie uitkeringen

1.8.7 Beschikbare specifieke uitkeringen (SPUKS)

Specifieke uitkeringen (SPUKs) zijn **geoormerkt**. Dat betekent dat ze alleen mogen worden uitgegeven aan het oormerk waarvoor we die middelen hebben gekregen van het Rijk. We dienen ons apart te verantwoorden aan het Rijk over de inzet van de SPUKS en onderbesteding heeft in de regel terugbetaling tot gevolg. Het aantal SPUKS is de laatste jaren enorm toegenomen. Najaar 2023 is sprake van 137 specifieke uitkeringen met een totaalbedrag van € 12,5 miljard.

Dat is een doorn in het oog van de VNG omdat het Rijk hiermee feitelijk oplegt hoe de middelen te besteden en er kleeft onnodige administratieve ballast aan voor gemeenten. De reden waarom Ministeries dit doen is omdat het klaarblijkelijk te ingewikkeld is dit te doen via de algemene uitkering. Zowel het Rijk als de VNG willen minder specifieke uitkeringen. Naast de lopende pogingen om de Financiële-verhoudingswet aan te passen en daarmee het stelsel van uitkeringen te vernieuwen, zal het Rijk nog voor de zomer een plan uitwerken voor een doorlichting en (waar mogelijk)

vermindering van het aantal specifieke uitkeringen. Van bestaande specifieke uitkeringen wordt daarbij gekeken of ze op korte termijn kunnen opgaan in het gemeentefonds.

Onderstaand een overzicht van de op dit moment beschikbare bedragen SPUKS zoals die nu bij ons op de balans staan mei 2024. Een deel van deze SPUKS zal met zekerheid nog in 2024 in de exploitatie worden opgenomen i.v.m. nog opkomende en dus alsnog te ramen uitgaven. In dat geval nemen de bedragen dus af.

We achten het desalniettemin zinvol dit overzicht op te nemen in deze kadernota omdat het de raad meer inzicht biedt in de beschikbare vrije weliswaar geoormerkte middelen. Het kan ruimtevragen in een betere context plaatst.

Onderstaand overzicht is een dynamisch overzicht. Delen van deze SPUK's worden nog in 2024 ingezet en er komen nieuwe (meerjarige) ontvangsten bij van het Rijk.

x €1000			
BV nr	BV Naam	Omschrijving	Saldo
610	Samenkracht en burgerp	Doorstroombi.Gravenrode	52
210	Verkeer en vervoer	Stim.verk.veiligh.maatr.	118
430	Onderwijsbeleid en llzkn	OAB	2.270
430	Onderwijsbeleid en llzkn	C19 Nat.Prog.Onderwijs	297
520	Sportaccommodaties	Sport	176
560	Media	Informatiepunten Digitale Overheid (S)	0
560	Media	Verbetering lokale bibliotheekvoorziening (I)	0
610	Samenkracht en burgerp	Opvang UKR	7.513
610	Samenkracht en burgerp	Progr.kst. inburgering	467
610	Samenkracht en burgerp	Onderwijsroute inburg.	33
630	Inkomensregelingen	TOZO	154
630	Inkomensregelingen	Gem.hulp toeslagenprobl.	24
710	Volksgezondheid	GALA	881
740	Milieubeheer	Nat.isolatieprogramma	1.403
740	Milieubeheer	Uitvoering klimaatakkoord	1.016
740	Milieubeheer	Energie armoede	452
740	Milieubeheer	Uitv.geluids.rest.woningen	223
740	Milieubeheer	Nat.isolatieprogramma	177
740	Milieubeheer	Uitv.geluids.Hoogstraat	147
740	Milieubeheer	Vrb.geluids.Grens/Kantstr	45
740	Milieubeheer	Vrb.geluids.Hoog/Kampstr.	31
740	Milieubeheer	Vrb.geluids.Hoogstraat	27
740	Milieubeheer	Vrb.geluids.Streeperstr	25
Totaal beschikbaar aan SPUKS			15.530

Tabel 24 Beschikbare ruimte SPUKS

1.8.8 Beschikbare ontvangen subsidies

Naast SPUKS ontvangt de gemeente natuurlijk ook zelf subsidies. Zoals bijvoorbeeld de subsidies vanuit de Regiodeal. Deze middelen worden zodra ontvangen op de balans gezet in afwachting van inzet in de exploitatie. In veel gevallen is aan dit soort subsidies gekoppeld dat de gemeente co-financiert en ook eigen middelen inzet. Het overzicht van op de balans staande subsidies is natuurlijk net als de SPUKS een momentopname maar plaatst wel eventuele nieuwe ruimtevragen voor beleid in een bredere context.

					x €1000
BV nr	BV Naam	Omschrijving	SPUK OF SUBSIDIE	Saldo 2025	
630	Inkomensregelingen	Werkdeel WWB			8
120	OOV	Versterkingsgelden RIEC	Bijdrage van RIEC		22
740	Milieubeheer	Externe veiligheid	Vanaf 2010 op balans!		8
430	Onderwijsbeleid en Ilzkn	GBT gezonde BS toekomst	Subsidie Parkstad Limburg		122
640	Bgl participatie	Project Wij(k)	Subsidie Parkstad Limburg		35
740	Milieubeheer	Warmtenet Herzogenrath	Subsidie Parkstad Limburg		76
810	Ruimte en Leefomgeving	Oud N'hagen-Op de Kamp	Subsidie Parkstad Limburg		1.329
810	Ruimte en Leefomgeving	Regiodeal oud N'hagen	Subsidie Parkstad Limburg + Prov. Limburg		1.879
810	Ruimte en Leefomgeving	IkGroenHet	Subsidie Prov Limburg + bijdragen IBA en HEEMwonen		32
Totaal beschikbaar aan Subsidies					3.513

1.8.9 Autonome ontwikkeling salarislasten ambtelijke organisatie

Voor de raming van de salarislasten volgen we de recent vastgestelde nieuwe CAO die loopt tot 1 jan 2025. De CAO 2024 is hoger uitgevallen dan het percentage van 4,2%³³ waarmee we in de begroting 2024 rekening hebben gehouden. Deze hogere indexering werkt uiteraard structureel door. Uiteindelijk is dit percentage ook hoger uitgevallen dan de loonvoet overheid in 2024 van 5,2% gebaseerd op de meicirculaire 2023³⁴.

Index salarisraming ambtelijke organisatie	2024	2025	2026	2027	2028
% index primitieve begroting 2024 & meerjarenraming	4,2%	4,1%	2,5%	2,5%	0,0%
% index ontwerpbegroting 2025 & meerjarenraming	6,0%	4,4%	2,6%	2,6%	2,5%
% Index loonvoet overheid CEP 2024	6,4%	4,4%	3,8%	4,8%	4,0%
% Index prijs BBP CEP 2024	4,0%	2,3%	2,6%	2,6%	2,5%

Tabel 25 Gehanteerde indices salarisraming

In de nieuwe ontwerpbegroting 2025 stellen we voor dat we in de raming salarislasten 2025 rekening te houden met de loonvoet overheid van 4,4% zoals opgenomen in de meest recente bron zijnde het Centraal Economisch Plan 2024 (CEP24). Meerjarig vanaf 2026 t/m 2028 volgen we de prijsindexatie die we ook zelf ontvangen van het Rijk m.i.v. 2024 namelijk de prijsindex bbp en dus niet de hogere geactualiseerde index loonvoet overheid zoals opgenomen in datzelfde CEP24. Het effect van de bijstelling van de salarisraming is een autonome bijraming die oploopt van ca. €867 duizend in 2025 naar €1,6 miljoen in 2028.

					(x € 1000)
Per saldo mutatie lasten ambtelijke organisatie en bestuur B2025	2025	2026	2027	2028	
Raming saldo primitieve begroting 2024 & meerjarenraming	29.929	29.638	30.116	30.116	
Raming saldo ontwerp begroting 2025& meerjarenraming	30.796	30.555	31.088	31.770	
Per saldo budgettair effect	-867	-917	-972	-1.654	

Tabel 26 AO meerlasten ambtelijke organisatie en bestuur

³³ uitkomst cao 2024 per 1-1-24 +4,75% en 1-10-24 +1,35%). Daarom gerekend met 6% doorwerking van 2024 naar meerjarig. In de begroting 2024 was nog gerekend met een percentage van 4,2% omdat de werkelijke index 2023 met 8% zo hoog was.

³⁴ Het CEP 2024 geeft een loonvoet overheid 2024 aan van 6,4%.

De hoogte van de bijraming is niet alleen te verklaren uit de bijstelling van de te hanteren indexering maar ook het gevolg van de HR21 herwaardering van een aantal functies en een reeks kleinere bijstellingen en correcties. En zoals altijd zorgt het toevoegen van het nieuwe laatste jaar voor een extra stijging.

(x € 1000)

Onderverdeling AO Salarislasten naar oorzaak	2025	2026	2027	2028
jaarschijf 2028 toevoegen	0	0	0	-618
correcties en diverse (kleine) besluiten	-66	-80	-124	-104
hr 21 mutaties	-175	-189	-194	-199
cao en % wijzigingen	-626	-648	-654	-733
Per saldo budgettaor effect	-867	-917	-972	-1.654

Tabel 27 Onderverdeling meerlasten ambtelijke organisatie en bestuur

Risico indexering salarislasten

De meerjarige index salarislasten 2026-2028 die we voorstellen op te nemen in de nieuwe begroting 2025 ligt meerjarig 2026-2028 duidelijk lager dan de actuele loonvoet overheid zoals opgenomen in het CEP 2024! We nemen voor het verschil een risicopost op.

(x € 1000)

Risico indexering raming salarislasten	2025	2026	2027	2028
Raming salarissen B2025 Loonvoet 2025 (CEP24) en prijsbbp 2026-2028 (CEP24)	30.796	30.555	31.088	31.770
Raming salarissen B2025 Loonvoet 2025-2028 (CEP24)	30.796	31.181	32.413	33.678
Maximale impact risico	0	626	1.325	1.908
Kans	75%	75%	75%	75%
Restimpact op te nemen in weerstandsbehoefte	0	470	994	1.431

Risico II Indexering lasten ambtelijke organisatie en bestuur meerjarig 2026-2028 o.b.v. prijs bbp ipv loonvoet

We schatten de kans dat we meerjarig extra moeten bijramen in als hoog (75%)

Risico werving boven de formatie

Door de krappe arbeidsmarkt zien we nog steeds vacatures die niet eenvoudig ingevuld kunnen worden. We lossen deze onderbezetting efficiënt en effectief op door beheerst op enkele posities te werven boven de formatie. We monitoren de salarisrealisatie en rapporteren de salarisforecast en het aantal aangestelde medewerkers boven de formatie in de bedrijfsvoeringsrapportage. Het blijft echter verstandig om wel een risicopost hiervoor op te nemen. We vereenvoudigen de berekening van dit risico t.o.v. de begroting 2024 door eenvoudigweg uit te gaan van een maximaal risicobedrag op €1 miljoen structureel. We schatten de kans zeer hoog (100%) in niet omdat we denken dat de kans dat dit risico op komt maar omdat we gewoon zeker willen zijn dat we altijd voldoende reserves hebben om een eventueel tekort op te kunnen vangen.

(x € 1000)

Risico werving boven de formatie	2025	2026	2027	2028
Maximale salarislast boven de formatie geworven personeel	1.000	1.000	1.000	1.000
Kans	100%	75%	50%	25%
Restimpact op te nemen in weerstandsbehoefte	1.000	750	500	250

Risico III Werving boven de formatie

1.8.10 Autonome ontwikkeling Subsidiebijdrage professionele welzijnsinstellingen en verenigingen

Daar waar aan de baten kant we de opbrengst OZB lager kunnen ramen indien we uitgaan van de prijsindex bbp i.p.v. de gewogen index die we tot dusverre gehanteerd hebben geldt aan de lastenkant voor wat betreft de raming van de bijdrage aan de professioneel gesubsidieerde organisaties het omgekeerde. De lagere prijsindex bbp zorgt voor een lagere last.

(x € 1000)

AO subsidie professionele welzijnsinstellingen & verenigingen (index pbbp)	2025	2026	2027	2028
geraamde lasten subsidies B2024 (excl. Jens en Zorg&Veiligheidshuis)	6.720	6.902	7.110	7.110
geraamde lasten subsidies B2025 o.b.v. prijsindex bbp	6.606	6.779	6.910	7.083
AO lasten saldo (+ = minderlasten)	114	123	200	27

Tabel 28 AO minderlasten subsidie bijdrage professionele welzijnsinstellingen en verenigingen

1.8.11 Autonome ontwikkeling bijdrage begrotingen gemeenschappelijke regelingen

In navolgende tabel is zichtbaar gemaakt het voorlopige totaal van het budgettaire effect van de nieuwe ontwerpbegrotingen 2025 en meerjarige ramingen 2026-2028 van de gemeenschappelijke regelingen. Al deze begrotingen zijn in de raadsvergaderingen voorjaar 2024 voorzien van de zienswijze van de raad en vormen na vaststelling door het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke Regeling voor Landgraaf een autonome ontwikkeling.

(x € 1000)

Nr	AO meer (-) minderbijdrage (+) gemeenschappelijke regelingen	2025	2026	2027	2028
1	GR Anti discriminatievoorziening Maastricht	0	0	0	0
2	GR Bestuursovereenkomst samenwerking informele zorg	0	0	1	-2
3	GR BSGW	0	0	0	0
4	Bestuursovereenkomst Vroegtijdig schoolverlaten (VSV) CG Heerlen	-66	-68	0	0
5	GR Centrumregeling regionale samenwerking opvang en beschermd wonen Heerlen	0	0	0	0
6	GR GGD Zuid-Limburg meerjarenbegroting	-263	-167	-175	-274
7	GR Gegevenshuis	-18	-16	-31	-25
8	GR Inkoop jeugdzorg regio Zuid-Limburg (uitvoeringskosten) Centrumgemeente Maastricht	0	0	0	0
9	GR ISD BOL zie separate toelichting in Kadernota	-53	-46	-62	-100
10	GR Krediet Bank Limburg	-54	-86	-97	-97
11	GR Omnibuzz	9	45	70	-2
12	GR Parkstad IT Centrumgemeente Heerlen (begroting nog niet ontvangen)	-90	-90	-90	-90
13	GR Regionale uitvoeringsdienst ZL (RUD ZL)	-37	-38	-45	-52
14a	GR Reinigingsdienst (RD4)	-98	-167	-237	-386
14b	<i>Te dekken via heffing afvalstoffen (100% kostendekkendheid)</i>	98	167	237	386
15	GR Stadsregio Parkstad Limburg	-71	-118	-122	-150
16	GR Veiligheidsregio Zuid Limburg	-270	-264	-273	-366
17	GR WOZL	27	50	55	69
18	GR WSP	-310	-261	-230	-151
19	Veiligheidshuis	-19	-24	-28	-49
Per saldo budgettaire effect (- is budgettaire nadelig)		-1.215	-1.083	-1.027	-1.289

Tabel 29 AO Begrotingen 2025 en meerjarenramingen gemeenschappelijke regelingen

We zien onder aan de streep een opvallend hoge autonome ontwikkeling die voor een groot deel maar niet alleen is toe te wijzen aan de loon- en prijseffecten bij de diverse gemeenschappelijke regelingen. Voor wat betreft de diverse gedetailleerde onderbouwingen van deze individuele autonome ontwikkelingen verwijzen we naar de diverse raadsvoorstellen die aan de raad zijn voorgelegd.

1.8.12 Ontwikkeling egalisereserve BUIG ISD BOL

In het raadsvoorstel 1e Berap ISD BOL 2024 stellen we de raad voor om € 2.500 duizend aanvullend te storten in de egalisereserve BUIG om deze egalisereserve voor de jaren 2025 t/m 2028 op peil te brengen en te houden. Daarnaast stellen we de raad voor om de ontvangen Vangnetregeling 2022 ad € 565 duizend eveneens te storten in de egalisereserve BUIG en tegelijkertijd ten behoeve van de bijdrage BUIG 2024 aan de ISD BOL € 890 duizend te onttrekken naast de reeds geraamde primitieve geraamde onttrekking van € 1.313 duizend, waardoor het beginsaldo 2025 van de egalisereserve BUIG uit komt op € 2.677 duizend. Voor wat betreft de toelichting van deze mutaties wordt verwezen naar het Raadsvoorstel 1^e Berap 2024 ISD BOL.

(x € 1000)

Egalisatiereserve BUIG	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo primo 1/1	964	2.677	1.706	1.051	714
Storting	850	850	850	850	850
Aanvullende storting 1e Berap 24 ISD BOL	2.500	0	0	0	0
Onttrekking primitief	1.313	1.821	1.504	1.188	888
Storting Vangnetregeling 2022	565	0	0	0	0
Onttrekking 1e Berap 2024 ISD BOL	890	0	0	0	0
Saldo ultimo 31/12	2.677	1.706	1.051	714	676

Tabel 30 Mutaties en geraamde stand egalisatiereserve BUIG

Risico BUIG

Met het op peil houden van onze egalisatiereserve BUIG neemt het risico dat we v.w.b. de BUIG bij toekomstige Beraps ISD BOL een beroep moeten doen op de algemene reserve ter dekking van een BUIG tekort af. In voorkomend geval dat er toch een groot verschil op komt ondanks het objectief aan ons toebedeelde budget kunnen we daarnaast nog altijd – afhankelijk van de omvang van het tekort – een beroep doen op de bestaande vangnetregeling.

Desalniettemin nemen we uit voorzichtigheid net als in voorgaande begroting 2024 toch een risicopost op voor het mogelijk onvoldoende groot zijn van de egalisatiereserve. De kans dat we hier een beroep op moeten doen schatten we in als klein (25%) omdat we een buffer hebben in de egalisatiereserve en we bij een groot tekort een beroep kunnen doen op de vangnetregeling.

(x € 1000)

Risico BUIG	2025	2026	2027	2028
Maximale impact (inschatting)	1.000	1.000	1.000	1.000
Kans		25%		
Weerstandsbehoefte (restimpact)	250	250	250	250

Risico IV Onvoldoende omvang egalisatiereserve Buig**1.8.13 Diverse overige autonome ontwikkelingen**

Navolgend een overzicht in tabelvorm van de diverse overige ge-inventariseerde autonome ontwikkelingen met een veelal beperkter structureel effect. Dit betreft ontwikkelingen met minimaal een structureel effect van €12,5 duizend of €50 duizend incidenteel. Per regel is een aparte AO kaart met toelichting opgenomen in de bijlage.

(x € 1000)

Kaart	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
AO-01	Toename bijdrage vervoer bewegingsonderwijs – primair onderwijs	-15	-17	-18	-20
AO-02	Stijging energielasten	-365	-365	-365	-365
AO-03	Personele opleidingskosten naar 1,5% van de loonsom	0	0	0	0
AO-04	Stijging WSW-lasten door CAO	-56	-56	-56	-56
AO-05	Salarislasten leerlingenvervoer	-134	-134	-134	-134
AO-06	Onderhoudsovereenkomst Doelgroepenbad In de Bende	-24	-28	-31	-34
AO-07	VerSaasing	-88	-35	-38	-41
AO-08	Archiefwet – materiële verzorging van overgebrachte archieven	-48	0	0	0
AO-09	VERVALLEN				
AO-10	Beheer, onderhoud en facilitering Kasteel Schaesberg	-155	-125		
AO-11	VERVALLEN				
AO-12	Stijging kosten griffie commissiestructuur-accountant-ondertiteling raadsverg	-57	-59	-60	-62
AO-13	Onderhoud wegen	-140	-140	-140	-140
	totaal	-1.082	-959	-842	-852

Tabel 31 Diverse overige autonome ontwikkelingen

Enkele van deze autonome ontwikkelingen komen voort uit loon- en prijsontwikkelingen die nog naijlen vanwege de torenhoge inflatie in het jaar 2022. Eerder is in deze nota al de omvang van de stelpost loon- en prijs toegelicht. We hebben afgesproken voor de raming van de extra loon- en prijslasten niet uit te gaan van het donkerste scenario meerjarig omdat we daarmee de begroting onnodig opblazen. Wel is afgesproken zoveel als mogelijk het verschil tussen de autonome raming en het donkerste scenario uit te drukken in een ramingsrisicokaart.

1.9 Totaal raming autonome ontwikkelingen

Zetten we alle in deel I benoemde autonome ontwikkelingen op een rij dan komen we tot een voorlopig nieuwe actuele prognose van het formele meerjarensaldo voor inzet van onze reserves.

(x € 1000)

Tabel	Totaal autonome ontwikkelingen	2025	2026	2027	2028
2	Formeel saldo B2024	0	0	0	0
5	Budgettair effect septembercirculaire op Accres t.o.v. B2024	582	451	1800	4498
7	Budgettair effect decembercirculaire	0	0	0	0
11	Budgettair effect Voorjaarsnota netto	-2024	468	251	328
18	AO meerlasten wmo	-805	-447	-915	-1416
20	AO meerlasten jeugdhulp	-437	-378	-840	-1296
22	AO gewogen index CEP 2024 t.b.v. OZB	9	-26	20	329
26	AO ontwikkeling salarislasten	-867	-917	-972	-1654
28	AO minderlasten subsidie prof welzijnsinstellingen en verenigingen	114	123	200	27
29	AO meerlasten Gemeenschappelijke regelingen B2025 en meerjarenraming 2026-202	-1215	-1083	-1027	-1289
31	AO diverse overige autonome ontwikkelingen toegelicht in kaarten	-1082	-959	-842	-852
	Prognose meerjarig saldo voor inzet reserves	-5725	-2768	-2324	-1324

Tabel 32 Prognose saldo 2025-2028 voor inzet reserves en andere dekkingsmogelijkheden

Wat direct opvalt is het grote tekort in 2025 dat meerjarig daalt a.g.v. het budgettair effect van de septembercirculaire. Andere oorzaken voor het meerjarig formele tekort betreft het grote nadelige effect van de Voorjaarsnota in 2025 en de verlate structurele loon- en prijseffecten die stevig doorwerken op de ramingen van de gemeenschappelijke regelingen, de diverse overige autonome ontwikkelingen maar ook op de autonome bijstellingen op de ramingen van de wmo en de jeugdhulp.

Hoe het saldo op te vangen?

Dit saldo is sterk te verbeteren door inzet van onze algemene reserve en de egalisatie reserve algemene uitkering. We hebben immers in de begroting 2023 een groot deel van het grote accres 2023-2025 gestort in de algemene reserve rekening houdende met het ravijnjaar 2026. Dit in combinatie met de effecten van de Voorjaarsnota op het accres 2025 waar een grote uitname heeft plaatsgevonden in 2025 ten bate van 2026 zorgt ervoor dat we nu met name in 2025 op het eerste oog een groot formeel tekort hebben.

Deel 2
Prognose risico's
Algemene reserve
&
Weerstandratio

2 Financiële risico's en reservepositie

Wij beoordelen de noodzakelijke omvang van ons weerstandsvermogen aan de hand van ons risicoprofiel. Daartoe inventariseren we de grootste financiële risico's, schatten we de kans in dat die risico's gaan opkomen en zetten deze weerstandsbehoefte vervolgens af tegen de het weerstandsvermogen. Van belang is te beseffen dat de financiële risico-inventarisatie en raming van de lasten en baten met elkaar samenhangen. Alhoewel we vanuit realiteit en voorzichtigheid autonoom toenemende lasten en autonoom afnemende baten zo reëel als mogelijk ramen willen we toch ook voorkomen dat we onze begroting opblazen. Dit kan tot onnodige afwijzing van nieuw beleid, ombuigingsmaatregelen en zelfs tot ondermijning van het budgetrecht van de raad leiden.

2.1 Risico's en weerstandsbehoefte

De risico-inventarisatie begint met een beoordeling en zo nodig actualisering van de bestaande meerjarige risico's zoals die nu in de begroting 2024 staan. Door ontwikkelingen kunnen risico's vervallen of dienen te worden geactualiseerd.

Onderstaand een geactualiseerde opsomming van de risico's en bijbehorende weerstandsbehoefte zoals we denken dat we die nodig zullen hebben in 2025 en 2026-2028. De risico's met een Romeins cijfer worden in het hoofddocument zelf toegelicht. Voor de andere risico's wordt verwezen naar de bijlagen waar per risico een risicokaart met toelichting is opgenomen.

		x €1000			
Risico	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Risico – 01	Meerjarige exploitatie en onderhoud Maatsch. Basisvoorz. De Brandpoort	205	210	214	219
Risico – 02	Verhoging exploitatiebijdrage Zwembad In de Bende	110	115	120	125
Risico – 03	Financiële impact progn. ontwikkeling cliëntenaantallen bij ISD BOL	356	594	832	1.056
Risico – 04	Onzekere energieprijzen	270	270	270	270
Risico – 05	Potentieel extra personele kosten door paspoortpiek in de jaren 2024–2028	68	70	71	72
Risico – 06	Ontwikkelingen GR Kredietbank Limburg	263	263	263	263
Risico – 07	Uitvoering spreidingswet	pm	pm	pm	pm
Risico – 08	Onderhoud Rijksmonument Kasteel Schaesberg	50	50	35	35
Risico – 09	Restrisico toezicht en handhaving	0	0	0	0
Risico – 10	Groei van invasieve exoten	25	25	25	25
Risico – 11	Niet continue spu's cdoke	0	50	50	50
Risico – 12	Niet behalen van vastgestelde beeldkwaliteit door extreme	75	75	75	75
Risico – 13	Ophoging exploitatiebijdrage Sportbedrijf Landgraaf BV i.v.m. Brandpoort	19	23	26	30
Risico – 14	Financiële kwetsbaarheid zorgaanbieders	pm	pm	pm	pm
Risico – 15	Hervormingsagenda Jeugd	656	1.096	1.147	1.147
Risico – 16	Jens onderzoek meerkosten	1.932	2.136	2.679	2.679
Risico – 17	Maatwerk i.r.t. segment Wonen	200			
Risico – 18	Toenemende kosten jeugdzorg	300	300	300	300
Risico – 19	Veranderingen in de jeugdbeschermingsketen	pm	pm	pm	pm
Risico – 20	Risico GGD en JGZ (GGDZL) – programma 7 Volksgezondheid en milieu	158	158	158	158
Risico – 21	Risico GGDZL Veilig Thuis	71	71	71	71
Risico I	Herverdeling gemeentefonds	0	564	959	959
Risico II	Indexering salarislasten	0	470	994	1.431
Risico III	Werving boven de formatie	1.000	750	500	250
Risico IV	Onvoldoende omvang egalisereserve BUIG	250	250	250	250
totaal		6.008	7.540	9.039	9.465
20% opzet t.b.v. kleine en niet geïdentificeerde risico's		1.202	1.508	1.808	1.893
Totaal weerstandsbehoefte		7.210	9.048	10.847	11.358

Tabel 33 Geactualiseerde prognose weerstandsbehoefte a.h.v. voorlopige risico-inventarisatie 2025–2028

Alles bij elkaar een oplopende weerstandsbehoefte van €7,2 miljoen in 2025 naar €11,4 miljoen in 2028 met de kanttekening dat we nog een drietal risico's op PM hebben staan. Bij de ontwerpbegroting 2025 zullen we de pm geraamde risico's waar mogelijk kwantificeren om een vollediger inschatting te krijgen van de minimaal benodigde weerstandsbehoefte. Dit is slechts een voorlopige raming van de weerstandsbehoefte. Maar wat we wel kunnen opmaken is dat de omvang van de weerstandsbehoefte hoger is dan in de begroting 2024. Dat past bij de toenemende onzekerheden waar we mee te maken hebben en dwingt ons ook voldoende reserves achter de hand te houden om tegenvallers in ieder geval tijdelijk op te kunnen vangen en tijd te kopen voor mogelijke structurele ombuigingen.

2.2 Actuele prognose stand van de algemene reserve

Daar waar we normaliter u bij de kadernota een eerste meerjarige prognose van de algemene reserve presenteren in de kadernota moeten wij u deze informatie op dit moment nog onthouden. Dit is een gevolg van het feit dat gemeenschappelijke regelingen niet meer verplicht worden om hun ontwerpbegrotingen voor 1 april T-1 aan te bieden voor een zienswijze en de vervroeging van de procesgang van de kadernota met een week.

We kunnen u wel de stand van de algemene reserve en de andere reserves die we mee mogen tellen bij het “grote” weerstandsvermogen presenteren per 1 jan 2024 o.b.v. de voorlopige jaarrekening 2023. Voorlopig omdat de accountant nog geen verklaring heeft afgegeven over onze jaarstukken.

x €1000		
Stand Jaarrekening 2023	1 januari 2023	31 december 2023
Algemene reserve	15.597	14.331
Egalisatiereserves	2.876	2.287
Onderhoudsreserves	549	662
Bestemmingsreserves	11.233	10.053

Tabel 34 Stand weerstandsvermogen per 1 jan 2024

Het voorlopige jaarrekeningresultaat 2023 van bijna €4,5 miljoen is hierin nog niet verwerkt aangezien dit een besluit is dat de raad moet vaststellen. Ook alle in de begroting 2024 al meerjarig geraamde stortingen en onttrekkingen, alle door de raad al vastgestelde mutaties van na 1 jan 2024 en de nog door de raad vast te stellen mutaties die in de bestuurlijke pijplijn zitten zijn nog niet verwerkt in dit saldo.

Een blik op het saldo voor inzet reserves maakt duidelijk dat om alleen al het begrotingsjaar 2025 formeel in evenwicht te brengen we nog een stevige onttrekking zullen moeten doen uit de algemene reserve en/of de egalisatie reserve algemene uitkering. Of daarna de reserves groot genoeg zijn om de weerstandsbehoefte op te vangen is verre van zeker. We hanteren al vele jaren een weerstandsratio van 1 als signaleringsratio. M.a.w. de som van de algemene reserve moet gelijk of groter zijn dan de som van de weerstandsbehoefte. Voor 2025 zou dat een stand moeten zijn van ca. €7,2 miljoen.

2.3 Prognose meerjarige weerstandsratio

We kunnen u deze prognose pas geven zodra we inzicht hebben in de meerjarige ontwikkeling van de reserves. Hiertoe dienen als eerste alle voorgestelde mutaties tot en met de raad van juli verwerkt te worden. Maar nog veel belangrijker is het om zekerheid te hebben m.b.t. het te egaliseren meerjarige saldo. Het is gelet op alle onzekerheden, de nog te ontvangen meicirculaire maar dit jaar zeker ook de septembercirculaire vanwege het nieuwe Regeerakkoord niet verstandig nu al te bepalen welk jaar we formeel en structureel in evenwicht willen brengen. Pas bij de begroting zullen wij u dit inzicht kunnen geven.

Deel 3
Overzichtstabellen
Autonome Ontwikkelingen
RuimtevrAGEN & Ruimtecreaties
met advies College

3 Overzichtstabellen met advies College

3.1 Overzichtstabel ruimtevragen raadsfracties

X €1000

Wat	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	Fractie
RVR exp – 01	Geheel afschaffen van de hondenbelasting (variant 1)	394	394	394	394	CDA / 1LG / PVV / SP / VVD
RVR exp – 02	Afschaffen van de hondenbelasting 1e hond (variant 2)	304	304	304	304	CDA / 1LG / OPL / VVD
RVR exp – 03	Afschaffen van de hondenbelasting 1e en 2e hond (variant 3)	372	372	372	372	1LG / VVD
RVR exp – 04	Afschaffen van de hondenbelasting 1e hond over drie jaren (variant 4)	100	201	304	304	CDA / 1LG / OPL / VVD
RVR exp – 05	Evenementensubsidie verhogen en indexeren	10	11	12	14	1LG
RVR exp – 06	Betrekken van burger bij de jaarlijkse begroting	45	195	170	170	1LG
RVR exp – 07	Capaciteit behoefte onderzoek huisvesten jongeren	10	0	0	0	PvdA
RVR exp – 08	Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	100	0	0	0	1LG
RVR exp – 09	VERVALLEN					
RVR exp – 10	Scholing raad-interventie-VNG dag	29	29	29	29	raadsbreed
RVR exp – 11	Bewustwordingscampagne illegale dumpingen	25	0	0	0	PvdA
RVR exp – 12	Cameratoezicht in 3 winkelcentra	8	8	8	8	VVD
RVR exp – 13	Aansluiten bij bouwdepot	200	200	0	0	PvdA
	totaal	821	837	613	615	

Tabel 35 Ruimte vragen exploitatie raadsfracties

Opgenomen zijn de alternatieven voor nieuw beleid zoals die door de betreffende raadsfractie(s) met ambtelijke ondersteuning zijn opgesteld. Ruimte vragen ten laste van de exploitatie drukken voor de volledige omvang van de last op de exploitatie. De ruimte vragen 1 t/m 4 zijn varianten van dezelfde ruimte vraag. In de totalisering van de vragen is gerekend met de duurste variant RVR exp - 01. Iedere ruimte vraag wordt separaat toegelicht in de kaart die is opgenomen in de bijlagen.

3.2 Overzichtstabel ruimtevragen college

X €1000

Wat	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
RVC exp – 01	Aanvulling inkomen alleenverdieners	80	65	45	0
RVC exp – 02	VERVALLEN				
RVC exp – 03	Beschut nieuw	60	100	120	140
RVC exp – 04	1,8 fte functioneel beheer	187	187	187	187
RVC exp – 05	VERVALLEN				
RVC exp – 06	Participatie@Work	35	23	0	0
RVC exp – 07	VERVALLEN				
RVC exp – 08	Taalondersteuner werkkamer en taalles	49	49		
RVC exp – 09	VERVALLEN				
RVC exp – 10	Voortzetting Praktich	100	100	100	100
RVC exp – 11	Grensoverschrijdende samenwerking en stedenband (gros)	73	75	76	78
RVC exp – 12	Digitalisering – uitbreiden licenties ValidSign en Corsa voor digitaal ondertekenen van documenten	48	48	48	48
RVC exp – 13	Formatie en budget vitaliteit en opleiden	124			
RVC exp – 14	Aantrekkelijk blijven als werkgever middels vergoeding woon-werkverkeer medewerkers	172	172	172	172
RVC exp – 15	Slimme, gezonde en duurzame mobiliteit	40	40		
RVC exp – 16	VERVALLEN				
RVC exp – 17	Landgraafse initiatieven Fonds	100	0	0	0
RVC exp – 18	VERVALLEN				
RVC exp – 19	Capaciteit uitvoering woningbouwprogramma 1	113	113	113	113
RVC exp – 20	VERVALLEN				
RVC exp – 21	Groenblauwe schoolpleinen	25	25	25	25
RVC exp – 22	Omgevingsplan	138	138	0	0
RVC exp – 23	Toekomstvisie	198	0	0	0
RVC exp – 24	Werkbudget Vrijtijdseconomie & Evenementen	75	75	75	75
RVC exp – 25	VERVALLEN				
RVC exp – 26	Bijdrage aan Stichting Streetwise	25	25	25	25
RVC exp – 27	Electrische auto's tbv dienstverkeer	60	40	40	40
RVC exp – 28	Intensivering uitstroom naar werk	45	10	0	0
totaal		1.747	1.285	1.026	1.003

Tabel 36 Ruimtevragen exploitatie College

Ruimtevragen ten laste van de exploitatie drukken voor de volledige omvang van de last op de exploitatie. Iedere ruimtevraag wordt separaat toegelicht in een kaart die is opgenomen in de bijlagen. Meerdere ruimtevragen zijn door het college zelf ingetrokken vanwege alternatieve dekking, de lijn van het college om eerst het beleid te formuleren en dan pas de middelen te vragen en de lijn van het college dat nieuw beleid eerst haar effectiviteit middels een eerste evaluatie moet aantonen alvorens de raad om structurele middelen te vragen.

3.3 Overzichtstabel ruimtevragen investeringen College en Raad

X €1000

Wat	Omschrijving	Uitgave krediet	2025	2026	2027	2028
RVC inv – 01	Jaarlijks investeringsbedrag OV-Armaturen naar LED	230	0	12	12	12
RVC inv – 02	Vervangen OV-masten	244	0	6	6	6
RVC inv – 03	Vervangingsinvesteringen wegen	737	0	21	21	21
RVC inv – 04	Vervangen hekwerken Park Strijthagen	80	-17	2	2	2
RVC inv – 05	Reconstructieprojecten GVVP – ruggengraat	700	0	20	20	20
RVC inv – 06	Verkeersveiligheidsprojecten	200	0	8	8	8
RVC inv – 07	Transformatie investeringskrediet	3.500	0	100	100	100
RVC inv – 08	Electrische fietsen tbv dienstreizen	26	2	7	7	7
	totaal	5.717	-15	176	176	176

Tabel 37 Ruimtevragen investeringen College

X €1000

Wat	Omschrijving	Uitgave krediet	2025	2026	2027	2028
RVR inv –01	Cameratoezicht in 3 winkelcentra	189	0	38	38	38
	totaal		0	38	38	38

Tabel 38 Ruimtevragen investeringen Raad

De kapitaallasten van de investeringskredieten die de raad in de begroting 2025 vaststelt komen pas als geraamde kapitaallasten op in het jaar 2026 en verder. De totale vraag aan investeringen zoals door het college voorgedragen in de programma's komt neer op een te dekken bedrag aan kapitaallasten van ca. €176 duizend. Tellen we daar de RVRinv-01 bij op dan komen we aan een bedrag van ca. €214 duizend Dit is meer dan de vaste ruimte voor kapitaallasten van ca. €165 duizend die we jaarlijks als tranche in de exploitatie ramen. Binnen deze lijst aan investeringen zal dus een keuze gemaakt moeten worden tenzij de extra benodigde ruimte aan kapitaallasten van ca. €49 duizend opgevangen wordt in de exploitatie. Alles bij elkaar vertegenwoordigt deze investeringslijst een uitgavekrediet van ca. € 5,9 miljoen.

Iedere ruimtevraag wordt separaat toegelicht in de kaart die is opgenomen in de bijlagen.

3.4 Overzichtstabel ruimtecreaties exploitatie college

X €1000

Wat	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
RCC exp – 01	Aframing huur semipermanente lokalen basisschool De Wegwijzer	17	17	17	17
RCC exp – 02	VERVALLEN				
RCC exp – 03	Hogere toerekening uren aan tarieven riolen afval en leges	pm	pm	pm	pm
	<i>totaal</i>	<i>17</i>	<i>17</i>	<i>17</i>	<i>17</i>

Tabel 39 Ruimtecreaties exploitatie college

Iedere ruimtecreatie wordt separaat toegelicht in de kaart die is opgenomen in de bijlagen.

3.5 Samenvatting financieel

De financiële prognose 2025-2028 is onzeker en duidelijk verslechterd t.o.v. 2024-2027. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn

- de loon- en prijsstijgingen in met name het sociaal domein wmo en jeugd
- de stevige ingreep van het Rijk op het accres 2025 en de nieuwe indexeringsystematiek.
- de autonome verhoogde bijdrages aan de gemeenschappelijke regelingen veelal ook vanwege loon- en prijs.

Gebaseerd op de informatie tot nu is slechts te concluderen dat we alleen dankzij een forse onttrekking aan de algemene reserve we in 2025 een formeel evenwicht kunnen realiseren. Om structureel ruimte te vinden in onze begroting zijn diverse acties mogelijk waarvan de meeste zijdelings ook al zijn benoemd in de kadernota.

Hieronder een opsomming van enkele van de mogelijke maatregelen. De keuze of en welke maatregelen ingezet dienen te worden is pas mogelijk indien er meer duidelijkheid is omtrent het nieuwe Regeerakkoord en de gevolgen daarvan voor de gemeentelijke financiën.

(x €1000)				
Prognose meerjarig saldo	2025	2026	2027	2028
Saldo voor inzet reserves	-5.725	-2.768	-2.324	-1.324
Egaliseren en inzetten algemene reserve en egalisatiereserve AU	pm	pm	pm	pm
Ruimtecreatie 03 meer overhead naar tarieven (RCC03)	pm	pm	pm	pm
Ruimtecreatie 01 Aframing huur semipermanente lokalen Basisschool De Wegwijzer (RCC01)	17	17	17	17
Verlagen structurele storting van max €750 duizend in de algemene reserve	pm	pm	pm	pm
Analyse jaarrekenign resultaat 2023 t.b.v. bijstelling budgetten	pm	pm	pm	pm
% Korting op minst onderbouwde budgetten contractcontrol	pm	pm	pm	pm
Inzetten (deel) stelpost loon- en prijscompensatie (max €575 in 2025)	pm	pm	pm	pm
Meer risico nemen teruggave raming BTW BCF (max €850 duizend)	pm	pm	pm	pm
Kapitaallastruimte investeringen 2025 (deels) aframen ter dekking exploitatietekort	pm	pm	pm	pm
Inzetten beschikbare extra middelen decentralisatie uitkeringen (omvang bekend meicirculaire)	pm	pm	pm	pm
Gerichte ombuigingsoperatie	pm	pm	pm	pm

Tabel 40 Mogelijke maatregelen ter dekking tekort

Alvorens de juiste mix van maatregelen te kunnen kiezen dienen we de meicirculaire en zeker ook de septembercirculaire af te wachten. Het is nu volstrekt onzeker wat de andere financiering van de wmo of de jeugd gaat betekenen. We hebben geen idee hoeveel extra decentralisatie uitkering we krijgen. Ook is nog niet duidelijk of een nieuw Kabinet in het najaar bij de miljoenennota de gemeenten als eerste overheid die het dichtst bij de burger staat extra middelen geeft of verder kort.

3.6 Advies

Op grond van de nu voorliggende prognose en de daaraan gekoppelde grote onzekerheid adviseren we de raad het richtingendebat pas bij de begrotingsbehandeling te voeren najaar 2024. Op dat moment zijn mei- en septembercirculaire 2024 bekend en is er meer duidelijkheid omtrent alle ontwikkelingen zodat de raad het college duidelijk richting kan geven.

4 **Proces**

In de RIA van 23 mei 2024 heeft de raad tekst en uitleg gekregen over de meerjarige ontwikkeling van het exploitatiesaldo, de risico's en de ontwikkeling van de algemene reserve en het advies m.b.t. het te voeren richtingendebat

Donderdag 23 mei	RIA Kadernota 2025
Donderdag 13 juni	Commissievergadering B-M & F-AB Kadernota 2024 (voorstel)
Woensdag 19 juni	Richtingendebat (voorstel is datum te verschuiven naar najaar)
Donderdag 4 juli	Raadsvergadering Kadernota 2025
Donderdag 10 oktober	RIA Begroting 2025
Nog in te plannen	Richtingendebat begroting 2025. Voorstel!
Donderdag 7 november	Algemene beschouwingen & vaststelling begroting 2025

Bijlagen: Beleidsalternatievenplan (BAP)

<i>Bijlage 1</i>	<i>Diverse autonome ontwikkelingen</i>
<i>Bijlage 2</i>	<i>Ruimte vragen exploitatie Raadsfracties (RVR)</i>
<i>Bijlage 3</i>	<i>Ruimte vragen exploitatie College (RVC)</i>
<i>Bijlage 4</i>	<i>Niet gebruikt</i>
<i>Bijlage 5</i>	<i>Ruimte creaties</i>
<i>Bijlage 6</i>	<i>Niet gebruikt</i>
<i>Bijlage 7</i>	<i>Ruimte vragen investeringen College (RVCi)</i>
<i>Bijlage 8</i>	<i>Ruimte vragen investeringen Raadsfracties (RVRI)</i>
<i>Bijlage 6</i>	<i>Risico's</i>